

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת וירא ט - טו חשוון | דף היומי - סנהדרין ק"ה - ק"א | משנה בחרה - חזרה מסימן רס"ו סעיף ב' עד תחילת סימן רס"ח | מוסר - תורה אור פרק י"ב 'והנה מצאנו בכתוב' עד פרק י"ג עד 'אבל כל זה' | קני חכמה - שער יראת שמים עד 'ועתה הטה אתך'

יום המישי ו' חשוון תשע"ח | פגיני פרשת לך לך | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	היפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	17:19	17:32	17:27	17:24	17:18	17:25	17:36	17:25	17:19
יציאת שבת	18:30	18:31	18:31	18:30	18:31	18:31	18:32	18:28	18:31
ר"ת	19:10	19:06	19:09	19:06	19:09	19:07	19:10	19:02	19:10

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אי אפשר לתאר את שברון הלב ואת הצער העמוק בו היינו שרויים, אוקיינוסים של עוגמת נפש עברו עלינו, לא היה חסר מי שייאש אותנו, מאנשי רפואה עד מקובלים רואי נסתרות. אולם המשכנו כל אותן שנים להתפלל, לקוות, להתברך אצל צדיקים ולנסות סגולות רבות. זכורני אתו מקובל גדול שייאש אותי בציינו שהוא לא רואה עוד עבורי סיכוי

כ"ק האדמו"ר מ'מבקשי אמונה' שליט"א אינו חדל מלהודות לבורא יתברך, כשלאחר 32 שנים זכה לישועת זרע של קיימא

מן היישוב. אולם לי היה ברור שלא אתן שום כוח שבועלם ייאשוני. התחזקתי בכל כוחותי בד' יתברך והצבתי נר לרגלי את דבריו של הרה"ק רבי נחמן מברסלב ז"ע ששאג: "געוואלד, אין שום ייאוש בעולם כלל!" ידעתי את אשר אמרו חז"ל: "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים", והחלטתי לקבל על עצמי תוספת תפילה: להתפלל מידי יום בדמעות שלישי על ציון מצבתה של רחל אמנו, גם היא היתה עקרה שנים רבות עד שחסד שמים השיגה וילדה את יוסף ובנימין, ולסיים שם את ספר התהלים כולו".

שנה שלימה הגעתי מידי בוקר אל הציון הקדוש של 'מאמע רחל' ובקול נהי בכי תמרורים סיימתי את ספר התהלים, דבר יום ביומו. העתרתי וביקשתי מאבי שבשמים שיזכני לשכר פרי הבטן. כעבור שנה מתמדת של תפילה ואמירת תהלים ניסה היצר לשבור את רוחי וללבי החלו להתגנב מחשבות: "שנה שלימה אתה מתפלל לפנות בוקר בציון הקדוש ועדיין הישועה לא באה, אין זה אלא גזירת שמים ומה לך שתמשיך להתפלל ולבקש". אולם המשכתי להתחזק, והחלטתי להמשיך באמירת כל ספר תהלים מידי שחר בציונה של רחל אימנו.

בתום השנה השנייה, ביי"ב באדר ב' תשע"א הגיעה הישועה הפלאית - פקד ה' אותנו בזוג תאומות!

מדברים אלו למדתי לימוד גדול אותו אציע לפני כל מבקש ישועה: דבר ראשון - אסור להתייאש! יעבור על האדם מה שיעבור עליו ועדיין חלילה לו מלהרים ידיים, עליו להתחזק באמונה תמימה במי שאמר והיה העולם, הקב"ה הוא כל יכול ובכוחו הגדול לשנות סדרי בראשית! ושנית, צריכים ללמוד על כוחה של תפילה. להתפלל ולהתפלל ושוב להתפלל, בלי תפילה האדם לא מקבל כלום! ואילו כוחה של תפילת האדם לחולל ניסים ונפלאות ממש. הבעיה היא שאנשים לא מכירים מספיק בערכה של התפילה, התפילה היא מהדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם (ברכות ו, ב) ולו רק יבין האדם את כוחה ומעלתה, אזי יזכה לפעול ישועות גדולות ושידודי טבע - - -

(מתוך ראיון המבשה, גליון יום הכיפורים תשע"ח)

"אֶבֶל שָׁרָה אֲשֶׁתְּךָ יִלְדָת לְךָ בֵּן" (בראשית י"ז, י"ט)

כ"ק האדמו"ר מ'מבקשי אמונה' שליט"א אינו חדל מלהודות את בוראו על חסדיו הרבים, כשלאחר שלושים ושתיים שנים זכה לישועת זרע של קיימא, ומספר שוב ושוב על הייאוש הרודף, ועל התפילות המרובות שהצילו. אצל כ"ק האדמו"ר מ'מבקשי אמונה' שליט"א כל תפילה פשוטה, כמוה כ'תפילת הימים הנוראים', כל תפילה היא 'ישות' של דבקות ותחינה לפני בורא העולם שמולידה פירות, וגם אם באופן לא נראית הישועה, חלילה מלהתייאש, עוד תפילה ועוד תפילה והישועה בסוף בא תבוא. את הדברים למד כ"ק האדמו"ר שליט"א על עצמו ובשרו, וכפי שהוא דורש ומלמד את הבאים לחסות בצלו ולהתחזק באישו היוקדת:

שלושים ושתיים שנים חלפו מיום חופתי, י' בשבט תשל"ט, עד ליום בו זכיתי לחבוק פרי בטן, זוג תאומות, ביי"ב באדר ב' תשע"א. השנים שחלפו עד אז היו מלאים בצפייה דרוכה וארוכה רצופת תפילות ותחנונים לפני בורא העולם. שלושים ושתיים שנים וחודשיים בהם לא אמרנו נואש, התפללנו, חיכינו וקיוונו.

אי אפשר לתאר את שברון הלב ואת הצער העמוק

בו היינו שרויים, אוקיינוסים של עוגמת נפש עברו עלינו כשהסכנה הגדולה שריחפה מעל ראשו היה הייאוש. לא היה חסר מי שייאש אותנו, מאנשי רפואה עד מקובלים רואי נסתרות. אולם המשכנו כל אותן שנים להתפלל, לקוות, להתברך אצל צדיקים ולנסות סגולות רבות. זכורני אתו מקובל גדול שהפצתי לקבל ברכתו והבטחתו, אולם הוא ייאש אותי בציינו שהוא לא רואה עוד עבורי סיכוי לזרע בר קיימא, הוא אף הוסיף ואמר: "אני מבטיח לך שלא יהיו לך ילדים לעולם!" צדיק מפורסם אחר אמר לי ביגון: "איני רואה לך ילדים, אולם על ידי שתעמיד תלמידים הגונים דורשי ה', יישאר לך שם ושארית לעולמי עדי!"

דברי ייאוש אלה שנאמרו לי לאחר כמעט שלושה עשורים של תקווה כמעט אפסית, איימו לשבור את רוחי. הרי יש בדברים מעין אלה הנאמרים לאחר שנים רבות כל כך מבלי פתח של אור, כדי לשבור את לבו של אדם

פעם אחת הגיע אל החזון איש קרוב משפחה וביקש ממנו לחתום לו ערבות על הלוואה, והחזון איש חתם לו. לאחר שנה שוב בא אל החזון איש כדי שיחתום לו ערבות להלוואה אחרת, והפעם החזון איש סירב לחתום. הוא התפלא מה השתנה עתה מלפני שנה, מדוע עכשיו החזון איש מסרב לחתום לו ערבות, שאל את החזון איש מה קרה, האם נאמנותו ירדה בעיניו?

הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל על גזל וישרות

שמחתו עתה היא על כך שזכה לקיים את מצוות 'והשיב', שהיא מצווה שאינה מצויה אצלו. ענ לו החפץ חיים: "על כאלו מצוות חובה על כל אחד להתפלל שלא יגיע לזה כל ימיו".

רגלי חסידי ישמור

והנה כאשר אדם מצידו משתדל בכל כוחו שלא להכשל בגזל, ושלא להישאר חייב לאחרים, הרי הוא זוכה לסייעתא דשמיא ושומרים אותו משמים שלא יכשל. וכמו שכתוב בפסוק בשמואל (א', ב') "רגלי חסידי ישמור", שהקב"ה שומר את חסידי שלא יבואו לידי טעות ולידי מכשול, וממילא הוא הדין לענין זהירות מממון חברו. כאשר אדם נזהר בזה בכל כוחו, שומרים עליו משמים שלא יכשל ולא ישאר חייב לאחרים.

מרון החזון איש זצ"ל בבחירתו כשהיה עדיין בחו"ל, לווה פעם אחת מאדם מסויים מעירו סכום כסף קטן שהיה חסר לו כדי לנסוע ברכבת. לאחר זמן קצר פרצה מלחמת העולם הראשונה ועקבותיו של המלווה נעלמו. החזון איש ניסה כמה וכמה פעמים לברר היכן הוא היהודי הזה, ולא מצאו. ומפעם לפעם הזכיר בצער את הלוואה הזו שעדיין לא השיבה. והנה ביום לאחר פטירתו של החזון איש, הלך בדרך גיסו הג"ר שמואל גריינמן זצ"ל, ופגש יהודי זקן ששאלו מיהו הרב קרליץ שנפטר, האם בבחרותו הוא היה גר בעיר פלוגית בחו"ל? וכאשר השיב לו בחיוב, אמר הזקן שבבחרותו לפני המלחמה הוא לווה ממנו סכום כסף שהיה חסר לו לנסוע ברכבת, ולאחר מכן פרצה המלחמה ולא השיב לו את הלוואה.

הרב גריינמן התפעל מאד שמצא עתה את המלווה, ואמר לו בהתפעלות: "החזון איש כמה וכמה פעמים הזכיר בצער, שלווה מאדם שאינו יודע עתה היכן הוא כדי להשיב לו". ומיד פרע לו את החוב ההוא... רואים מכך שמי שזהיר בענייני ממונות, זוכה שמסייעים בידו משמים שלא ישאר לאחר פטירתו חייב ממון לאחרים.

התיימות ערבות

פעם אחת הגיע אל החזון איש קרוב משפחה, וביקש ממנו לחתום לו ערבות על הלוואה שבדעתו ללוות, והחזון איש חתם לו. לאחר שנה שוב בא אל החזון איש כדי שיחתום לו ערבות להלוואה אחרת, והפעם החזון איש סירב לחתום. הוא התפלא מה השתנה עתה מלפני שנה, מדוע עכשיו החזון איש מסרב לחתום לו ערבות, הרי בפעם הקודמת כן חתם לו? שאל את החזון איש מה קרה, האם נאמנותו ירדה בעיניו, שמשום כן מסרב עתה לחתום לו ערבות?

אמר לו החזון איש: "לפני שנה היה לי כסף בסכום הלוואה, וידעתי שאם לא תשלם יהיה לי ממה לשלם את הערבות, אבל עכשיו אין לי את הסכום הזה, ואין לי אפשרות לפרוע את הערבות הזו, ממילא אינני יכול להיות על כך ערב".

אצל החזון איש להיות ערב על הלוואה לא היה רק בגדר עשיית חסד לחברו, אלא היה זה בגדר שיעבוד, להיות 'ערב' הכוונה להיות משועבד לפרוע את הלוואה, וממילא אם אין לו אפשרות לפרוע את הערבות אז לא חותמים עליה!

(שלמים מציון" לך לך תשע"ז)

"יִיְהִי רֵיב בֵּין רַעֲי מִקְנֵה אֲבָרִים וּבֵין רַעֲי מִקְנֵה לֹט" (בראשית י"ג, ז).

ופרש"י: "ויהי ריב, לפי שהיו רועים של לוט רשעים ומרעים בהמתם בשדות אחרים, ורועי אברם מוכיחים אותם על הגזל. והם אומרים, נתנה הארץ לאברם ולו אין יורש, ולוט יורשו, ואין זה גזל. והכתוב אומר והכנעני והפריזי אז יושב בארץ ולא זכה בה אברם עדיין".

הנה את ענין הזהירות מגזל מצינו אצל אברהם אבינו כמה וכמה פעמים, שאפילו את בהמותיו היה שומר מכל משמר שלא ירעו בשדות אחרים. ובפרשת חיי שרה (כ"ד, ל"ב) כתוב על אליעזר עבד אברהם שכאשר הגיע אל בית לבן ובתואל, "ויבא האיש הביתה ויפתח הגמלים ויתן... ומספוא לגמלים ומים לרחוץ רגליו ורגלי האנשים...".

ופרש"י, "ויפתח, התייר זמם שלהם, שהיה סותם את פיהם שלא ירעו בדרך בשדות אחרים". מבואר בזה שאברהם אבינו מרוב זהירותו שלא להכשל בגזל, היה חושב תחבולות מה לעשות כדי שהבהמות שלו לא ירעו בדרך, יתכן מאד שבלא שימת לב הבהמה תתקרב לשדות אחרים ותאכל משם. ומשום כן חידש אברהם אבינו כלי מחודש "זמם" שיסתום את פי הבהמה שלא תוכל לאכול משדות אחרים, ורק כשהגיע לביתו התייר את הזמם שלהם ונתן להם תבן ומספוא למאכלם.

והנה בגמרא בבא קמא(דף ל' א') מובא: "אמר רב יהודה, האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין וכו'". מבואר בזה שמכח הזהירות במילי דנזיקין דהיינו בגזל ובממון חברו, זוכים להגיע לדרגה של חסיד. רואים מזה שכל ענין הזהירות מגזל אינו רק כדי להכשל באיסור גזל, אלא זה מעלה שמתעלים בה מעלה מעלה עד שמגיעים לדרגת חסיד. וממילא מובנת מאוד זהירותו של אברהם אבינו שלא להכשל בגזל, שהוא יסוד שהכל תלוי בו, וממנו אפשר לעלות ולהתעלות מעלה מעלה.

להתפלל שלא יגיע לזה

מסופר על מרון החפץ חיים זצ"ל ששכר את אחד מהבחורים שבישיבה כדי שיעתיק לו את כתביו על מנת להדפיסם בדפוס. המנהג היה שכאשר הביאו לדפוס כתבים להדפיס, היו קודם לכן שוכרים אדם שיש לו כתב יפה שיעתיק את הכתבים ויסדרם שיהיו מוכנים לדפוס. והחפץ חיים סיכם עם הבחור שהעתיק לו את הכתבים, שישלם לו לפי מספר השורות שהעתיק.

פעם אחת הבחין החפץ חיים שישנם דפים שבהם יש 22 שורות, במקום 20 שורות, ובכל פעם שקיבל את הדפים מהבחור הוא חישב את התשלום רק לפי 20 שורות, וא"כ נמצא שהיו פעמים ששילם לו פחות ממה שמגיע לו. החפץ חיים נבהל כולו על זה שבלא שימת לב נכשל באיסור גזל, ובמהירות רץ לישיבה אל הבחור כדי לחשב עימו כמה מגיע לו, ולא נח ולא שקט עד שסידר את התשלום בשלמות.

לאחר ששילם שמח על זה שתקן את המעוות, אמר לו הבחור שבוודאי

הסטייפלער זצ"ל מתחיל לעשות פרצופים שונים ומשונים בפניו הקדושות והעדינות, עין אחת למעלה ועין אחת למטה, לפתע הוא מראה פנים זועפות, מלאות חימה. וכך מחליף מפעם לפעם את פני קודשו ממבטים רגועים, לכאלה המביעים כעס וריתחה, והאיש עומד ומשתאה לנוכח המראה הכל כך חריג, אך כיון שהתחייב להסתכל חמש דקות ברציפות, לא הזיז עיניו מפניו הקדושות של מרן זצ"ל, והיה זה עבורו סיוט בל יתואר...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על האדם הכועס שמרן בעל ה'קהילות יעקב' ביקשו להתבונן בו במשך 5 דקות

"אל נא תהי מריבה ביני ובינך" (בראשית י"ג, ח')

מי לא יסכים להסתכל על פניו של צדיק כהסטייפלער! והנה, רבינו זצ"ל מתחיל לעשות פרצופים שונים ומשונים בפניו הקדושות והעדינות, עין אחת למעלה ועין אחת למטה, לפתע הוא מראה פנים זועפות, מלאות חמה. וכך מחליף מפעם לפעם את פני קודשו ממבטים רגועים, לכאלה המביעים כעס וריתחה...

והאיש עומד ומשתאה לנוכח המראה הכל כך חריג, אך כיון שהתחייב להסתכל חמש דקות ברציפות, לא הזיז עיניו מפניו הקדושות של מרן זצ"ל, והיה זה עבורו סיוט בל יתואר...

והנה, חלפו להם 5 הדקות, והסטייפלער חוזר לתואר (ולטוהר) פניו הרגילות. הוא פונה אל היהודי ואומר לו: "דע לך, כך נראה אדם כועס! ולא אחרת!"

"רבינו", אמר הגר"א גניחובסקי: "ביקש להראות לאיש את עצמו ב'מראה' ולהציג בפניו כיצד הוא נראה כאשר הוא כועס, כדי שיבין וירגיש את צורתו הנלוזה, ויחדל ממידתו הגרועה". ואכן, היהודי סיפר שההמחשה של הסטייפלער מלווה אותו לאורך כל שנותיו, וכאשר הוא עומד לכעוס, הוא מצייר לעצמו את הבעות הפנים של אותו צדיק, ומיד הוא נמנע מן הכעס. (מתוך הספר "שמחה בבית" - בעריכת הר" משה מייכאל צורן)

כמה קשה היא מידת הכעס! כמה מקשה היא על חייו של האדם, ואינה נותנת לו מנוח! אה, מה רב ערכה של אישיות רגועה ונינוחה! אם היינו מבינים באמת כמה הכעס מזיק לנו, ופוגע ברקמת חיינו - אין ספק שהיינו משרשים לחלוטין את המידה הרעה הזו מקרבנו, ולא היינו מניחים לעצמנו עד שהיינו מגיעים למצב שאיש לא היה מצליח להכעיסנו יותר.

את המעשה דלהלן סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, והיה מקדים ואומר שהסיפור שהוא עומד לספר הוא 'מסמר שיער' הדברים הובאו בקונטרס המופלא 'אגן הסהר' שיצא לזכרו של הגאון ז"ל.

מעשה ביהודי שהיה רגזן במיוחד, והדבר הציק לו במאד, שהרי כבר אמרו חז"ל שהרתחנים חיהים אינם חיים (פסחים, דף קי"ג עמוד ב). מחמת כעסו, לא היה איש זה נסבל בביתו, וגם לא בקרב ידידיו. הוא ניסה להיגמל מהכעס בדרכים שונות, אבל לא הצליח.

בשלב מסוים הגיע האיש למרן הסטייפלער זצ"ל, ותינה לפניו את צערו הגדו: "כבר ניסיתי את כל העצות שבעולם ולא הועילו לי", אמר האיש.

פרצופים שונים ומשונים

רבן של כל בני הגולה הביט בו ברוך, ואמר שיש עצה שיתכן ותגמול אותו מהכעס, אבל בתנאי אחד, "האם תהיה מוכן לקיים את התנאי שאציע בפניך?" - שאל.

"כל תנאי שיאמר לי הרב, לא יהיה קשה בעדי על מנת להיפטר מהרגל הנורא של הכעס", הבטיח האיש.

"לא אבקש ממך דבר קשה מדי", אמר לו מרן זצ"ל, "רק שתביט על הפנים שלי במשך חמש דקות תמימות, בלא הפסק והיסח הדעת כלל".

היהודי שמע ושמח עד מאד. ראשית, באמת לא מדובר בתנאי קשה, ושנית,

היכן ניתן להאזין לשיעור יומי מקוצר בהלכות שבת?

היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א

כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2613337

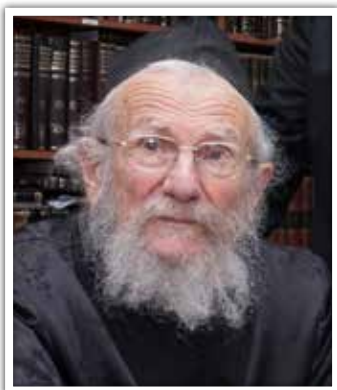

כשנכנסנו לגור ברמת השרון שכרנו דירה, אבל בלי רהיטים, בלי שולחנות, בלי כיסאות, ובלי מיטות. והיה שם זקן אחד שבא מאמריקה והחליף את המיטות הישנות שלו והוא שלח לנו שתי מיטות, אחת לאבא ואחת לסבתא, ואנחנו ישנו על הרצפה, ואז הדבר הראשון שאבא עשה הוא הלך לביהכ"נ ונטל רשות מהגבאים והביא עוד שתי גמרות בבא קמא שיהיה יותר נח ללמוד, וזה לפני כל הרהיטים

הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל על ה'לך לך' הפרטי של אביו ובני משפחתו

הראשון שאבא עשה- הוא הלך לביהכ"נ ונטל רשות מהגבאים והביא עוד שתי גמרות ב"ק שיהיה יותר נח ללמוד, וזה לפני כל הרהיטים... למשכיר של הדירה היה פרדס של חמישה דונם ברחוב אושיסקין, הוא נתן לנו רשות לקחת ארגזים שאורזים בהם תפוזים, וישבנו על הארגזים ולמדנו גמרא. וזה לימד אותנו על סולם הערכים: לפני שדואגים למה לאכול, ולמיטה לישון, דואגים שתהיה גמרא ללמוד!

אבא שמח מאוד שאנחנו נמצאים באויר של א"י, וכשבאנו לארץ אמר: "תאר לך שאנו נמצאים במצב שכל הגוף באויר של א"י, כמו בתוך סוכה, כל הגוף בתוך מקום קדוש!", ומאוד היה שמח בזה. לפעמים בחורף ביום בהיר, היה אומר "האם בחור'ל ישנם שמים בהירים כ"כ כמו פה? תראו אחרי הגשם הראשון איזה שמים בהירים, איזה תענוג!". וכך היה מאוד משבח את האויר של ארץ ישראל. ביום הראשון שהגענו לנמל יפו, התענינו הקרובים שכבר היו לפנינו בארץ ישראל מתי האוניה מגיעה, וחיכו לנו בנמל הרבה רבנים. הגענו לבנין ששם יורדים והתיישבנו, ואני שומע

שאבא אומר לדודים שלי: "מה הייתה המטרה שברחנו מרוסיה, אמנם המצב הכלכלי שם קשה מאוד, אבל הסיבה העיקרית הייתה ששם אי אפשר ללמד תורה לילדים בגלל סכנת נפשות, וזוהי הסיבה שעשינו השתדלות לצאת משם", (כמובן עם הרבה נסים, והיה בן דוד שעזר לנו לקבל את הרישיונות). ובעצם אם הייתה אפשרות לנסוע מרוסיה לפולניה - הייתי נוסע לפולין, ששם הרביה שלי ר' ברוך בער, שם יש ישיבות מעולות: קמניץ, מיר, שהילדים יגדלו בישיבות בשקידה ועיון, ואותו רבי' שאני למדתי אצלו ממשיך להיות ראש הישיבה, ורציתי שהבנים שלי גם ילמדו אצלו", אבל המצב היה שרוסיה ופולניה היו ביניהם כ"כ ברוגז, שאי אפשר היה להעביר שום דבר, ולכן נסענו לא"י שגם פה אפשר ללמד תורה. וגם מזה מבינים שהערך הכי חשוב הוא ללמוד תורה, ואיפה שאפשר ללמוד תורה - שם אנחנו!

(מתוך מתוך הספר שיחות ביה"ש עליון גאון יעקב' / לך ה'תשע"ז)

"לך לך מארץ" (בראשית י"ב, א')

לפני שאבא ז"ל היה רב ברמת השרון הוא היה רב ברוסיה, ובעיירה שבה נולדתי, לפני שהגרנו של סטאלין ימ"ש השמיד את היער הגדול של התשב"ר, היה שם ת"ת של ארבע מאות ילדים. אבל כשאני הגעתי לגיל שמתחילים ללמוד ספר בראשית, אבא שלח אותי למלמד היחידי בעיר, והיו שם רק שבעה ילדים! אלו שלא נכנעו למשטר של המכבש הגדול של לנין וסטלין ימ"ש, שעזרו להם הרבה יהודים פוקרים. היה חוק חינוך חובה שחייבים לשלוח כל ילד ל"שקולע" [ביה"ס של הקומוניסטים], ומי שלא שלח היה צפוי לעונש, ואפשר לתאר איזה מצב זה היה.

והנה כשהגענו בפרשת נח לפסוק "ויזכור אלוקים את נח", המלמד הודיע שלא ממשיכים יותר כי זה סכנת נפשות, כי הגיעו שלוחים מהשלטון והודיעו לו: "עד כאן!". שנה אחרי כן פגשתי את אחד מהילדים שלמדו איתי ספר בראשית, אוכל ברחוב סנדוויץ' עם חזירי! כל כך מהר היה המהפך...

המצב היה ששומרי תורה ומצוות היו בייאוש, וחשבו שאין תקווה שמישהו מהדור הבא ישמור בכלל תורה ומצוות. רוסיה הייתה שולטת אז על שישית מהעולם, ביניהם אוקראינה, גרוזיה, בוכרה, והיו שם מיליוני יהודים. ואבא היה מעודד את העם בדרשות שלו, והיה מדבר בתקיפות שהעיקר לא להתייאש. אבא ז"ל, אחרי מאמצים גדולים, קיבל בעז"ה רשיון יציאה, ונמל היציאה היה הנמל הגדול שבעיר אודסה.

נסענו באוניה כמעט שבועיים, וכשהגענו לא היה לנו איפה לגור, והמשפחה הייתה מפוזרת אצל קרובים. סבתא גרה אצל קרוב אחד, אחותי גרה אצל קרוב אחר, אבל אבא לא פיזר את הבנים, ר' גרשון ואני, כי בכל מקום שהיינו, תקופה בכפר חסידים, תקופה בירושלים, תקופה בת"א, הוא רצה להמשיך את סדר הלימוד בגמרא. גם כשנסענו מנמל אודסה, וכל החבילות היו בתא המטען, אבל הרי יש מזוודות קטנות שצריכים, ומה היה לנו בהן? גמרא בבא קמא, ששלושתנו למדנו מתוכה ביחד, וחומש ויקרא לפרשת השבוע, כדי שלא נפסיק אף יום מללמוד! ובכל מקום שהיינו, אבא מיד לקח גמרא ולמד איתנו...

היו אמנם ימים שלא למדנו כי הוא היה עוסק בחבלי קליטה וסידורים שונים, אבל כשנכנסנו לגור ברמת השרון בסוף שנת תרצ"ד, וכבר שכרנו דירה, אבל בלי רהיטים, בלי שולחנות, בלי כיסאות, ובלי מיטות, והיה שם זקן אחד שבא מאמריקה והחליף את המיטות הישנות שלו, הוא שלח לנו שתי מיטות, אחת לאבא ואחת לסבתא, ואנחנו ישנו על הרצפה, ואז הדבר

מידע

שיעורים

עדכונים

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2613337

מה עשה? - הלך מלך ספרד לבית יולדות ולקח בכה תינוק יהודי מיד לאחר לידתו. היולדת האומללה ניסתה להתנגד, אולם איש לא שמע לה. לאחר מכן לקח תינוק גוי בן יומו. לשתי האמהות הוא הודיע שהבנים יגדלו בבית המלך עד הגיעם לגיל עשרים, ובגיל עשרים יורשו לשוב להוריהם

הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א על הוכחת ה'רבינו בחיי' למלך ספרד על הגזע היהודי המיוחד

יהודי ומיהו הגוי מלבד המלך עצמו, שהכין ברצינות את ההוכחה שהבטיח לרבו בחיי.

בהגיע הבחורים לגיל שמונה עשרה קרא המלך לרבו בחיי ואמר לו: "האם אתה זוכר את הויכוח שהיה ביננו לפני שמונה עשרה שנה בענין יהודי וגוי? כעת הגיע יום פקודה. מחר אערוך אסיפה של כל שרי ויועצי, וכל המדענים וחכמי המדינה, אביא לך לשם שני בחורים ועליך יהיה להכריע מי מהם יהודי ומי מהם גוי. יכול אתה לבחון אותם בכל צורה שתמצא לנכון ולעשות להם כל תרגיל שתמצא".

למחרת סיפר המלך את שני הבחורים בתספורת זהה, הלביש אותם באותה תלבושת, כך שהיו נראים כתאומים, והביא אותם לאסיפה. ישבו השנים כחתנים בלי לדעת דבר, וסביבם עמדו כל השרים שגם הם לא ידעו על מה ולמה הוזמנו לכאן.

פתח המלך וסיפר את כל השתלשלות הדברים ואת הויכוח שהיה בינו לבין החכם היהודי, והזמין אותו בחגיגות לגלות מי הוא הבחור היהודי ומיהו הגוי.

עמד רבו בחיי במקומו, קיבל עצמו את האתגר שהוטל עליו, ושאל: "אדוני המלך, האם יש בבית המלך ענבים?"

"ודאי" - השיב לו המלך - "דבר לא חסר בבית המלך!"
עד מהרה הובא בציווי המלך מגש מלא ענבים למאכל. אחד הבחורים הגיש ידו ולקח את אשכול הענבים, והשני הושיט ידו ולקח מן הענבים המופרדים. מיד אמר רבו בחיי: "היהודי הוא מי שלקח את האשכול, והשני הוא הגוי".

השתומם המלך ושאל: "איך ידעת?"

נענה ואמר לו: "אדוני המלך, היהודי בוחר תמיד במה שיש לו חיבור. יהודי נמשך תמיד אל המקור שבו. כולנו מעולם הנשמות באנו מאותו מקור, וכולנו נמשכים תמיד למקור הזה. לעומת זאת לגוי - לגוי אין מקור. הזוהר הקדוש כותב (בראשית ט) שנשמות הגויים באות מהסטרא אחרא, מהמקום שממנו באות הנפשות של הדובים והאריות, הברדלסים, הנחשים, העקרבים והיתושים. אנחנו באנו ממקור קדוש, מחלק אלוה-ממעל, ושם יש אחדות וחיבור".

כאלו - אומר האברבנאל - הם הכוכבים. נראה שכל אחד מהם בודד ברקיע, אבל בשעת לילה - בשעת צרה, הם נעשים מאירים וזוהרים. כך ישראל, בשעת צרה בוקע כח היהודי שבהם והם מאירים, ואז ניכר החיבור הגדול שביניהם, שהיה קים במקורם, אף אחד מהם אינו בודד והם נעשים חברים זה לזה.

(מתוך דורש ציון)

"וַיֵּאמֶר לוֹ פֶּה יְהוָה יִרְעֶךָ" (בראשית ט"ז, ה')

מדוע מדמה הקב"ה את זרעו של אברהם אבינו דווקא לכוכבי השמים? מה רצה לרמוז בכך?

האברבנאל כותב על כך פרוש נפלא: 'הכוכבים נמצאים ברקיע תמיד, אבל ביום אי אפשר לראותם, רק בלילה ניכר אורם'.

כל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים, הוא כוכב. ככוכב שמאיר בלילה, כך כשיש צרות המשולות ללילה, ניכרים האור והקדושה שבהם.

זוהי תופעה מוכרת וידועה - בשעת צרה רואים את האהבה והאחווה שיש בעם ישראל ואת העזרה ההדדית. או אז, אנשים שוכחים את חילוקי הדעות ואת המריבות האישיות, וכולם מתגייסים לעזרה כאיש אחד בלב אחד. שעת המבחן של עם ישראל היא, אפוא, בשעה שהם בצרה.

רבו יוסף חיים כותב על כך דבר שהוא פלא פלאים -

לרבו בחיי היה ויכוח עם מלך ספרד. מלך ספרד טען: אתם היהודים מדברים תמיד על הגזע היהודי ומשתבחים בכך שאתם שונים מכל העמים, אבל

באמת אין הבדל מהותי בין יהודי לגוי. שניהם בני אדם. כל השוני מקורו רק בתורה שאתם מלמדים. באופי של האדם, בתורשה ובנסיות - כמוני כמוך. אולם רבו בחיי השיב לו שהוא טועה. היהודי שונה לגמרי באופיו ובאישיותו מן הגוי, ואין ביניהם שום דמיון.

מלך ספרד עמד על דעתו והבטיח שביום מן הימים הוא יוכיח לרבו בחיי את צדקת דבריו.

מה עשה? - הלך ללא ידיעת רבו בחיי למקום שבו היו נשים יולדות, ולקח בכח תינוק יהודי מיד לאחר לידתו. היולדת האומללה ניסתה להתנגד, אולם איש לא שמע לה. המלך שילם לה פיצויים והודיע לה שאין לה שום ברירה אחרת. לאחר מכן הלך לקצה אחר של ממלכתו ולקח משם תינוק גוי בן יומו. לשתי האמהות הוא הודיע שהבנים יגדלו בבית המלך עד הגיעם לגיל עשרים, ובגיל עשרים יורשו לשוב להוריהם. במשך כל התקופה אין להורים שום רשות לראות את הילדים, לטפל בהם או להתקרב אליהם.

הילדים גדלו בבית המלך כתאומים. שניהם אכלו יחד, למדו יחד, למדו לדבר ביחד, ולא היה ניכר ביניהם שום הבדל. איש לא ידע מי מהם הוא

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

כשהגענו, סיפרנו לחמי, הגאון רבי בייניש פינקל זצ"ל איזו "מציאה" נקרתה לנו בדרכנו. "איפה הם?" שאל חמי. יש לזכור, שבאותה עת, לפגוש יהודים אמיתיים מרוסיה היה מאורע יותר מנדיר! "הם הלכו לכותל", השבנו, ושאלנו אם כדאי שנלך בעקבותיהם. "לכו, לכו, ולא משנה אם תשובו מאוחר, נחכה לכם לקידוש ולסעודה". וכך יצאנו בדרכנו לכותל, כשחמותי, הרבנית א. פינקל שהתרגשה מהדברים, מצטרפת אלינו

הלם ההתרשמות הראשונית כשהגאון רבי יצחק זילבר זצ"ל מגיע לארץ מרוסיה, ועל הפגישה המפתיעה עם ראשי ישיבת מיר

"לך לך מארץך" (בראשית י"ב, א')

כבן 20, "גם איתו למדתי. נו, בנציק, אתה זוכר מה למדת לאחרונה?" "בבא-בתרא", היתה תשובתו, והוא התחיל לומר את המשנה ותחילת הגמרא בצורה שוטפת וקולחת. יש לציין שכל השיחה בינינו התנהלה ביידיש. כיוון שהשעה התאחרה והתקרב זמן הדלקת הנרות – נפרדנו. הם המשיכו לעבר הכותל המערבי, ואנחנו פנינו לבית חמי זצ"ל.

כשהגענו, סיפרנו לחמי זצ"ל איזו "מציאה" נקרתה לנו בדרכנו. "איפה הם?" שאל חמי. יש לזכור, שבאותה עת, לפגוש יהודים אמיתיים מרוסיה היה מאורע יותר מנדיר! "הם הלכו לכותל", השבנו, ושאלנו אם כדאי שנלך בעקבותיהם וכך נשמור על קשר איתם. "לכו, לכו, ולא משנה אם תשובו מאוחר, נחכה לכם לקידוש ולסעודה", עודדו אותנו.

וכך יצאנו בדרכנו לכותל, כשחמותי, הרבנית א. פינקל שהתרגשה מהדברים, מצטרפת אלינו. כשהגענו לכותל, כבר התפללו תפילת ערבית. איתרנו מיד את ר' יצחק ובנו ובסיום התפילה ליוונו אותם בדרכם.

התברר כי הם מתגוררים במרכז קליטה בשכונת קטמון ט' ועליהם לעשות דרכם לשם. הלכנו עימם דרך שער יפו על אף שלשכונת מאה שערים, מחוז חפצינו, מגיעים דרך שער שכם.

במהלך הדרך סיפרו השניים על עצמם, ועל כל אשר הספיק הבן ללמוד בהיותם ברוסיה, ניסינו להזמין אותם לסעוד אצל חמי, אבל התברר כי במרכז הקליטה ממתינות האשה ושלוש הבנות. "ואוכל לסעודת שבת יש?" שאלתי. "בוודאי!" היתה התשובה, "אפילו קופסת

מלפפונים חמוצים קניתי!" ואני חשבתי: "זה כל העונג-שעבס שלהם..." "את המלפפונים החמוצים עישרתי", המשיך בן-שיחי לספר והסביר כיצד עשה זאת – בצורה מהודרת.

מדהים היה להיווכח, שיהודי שהגיע זה עתה מרוסיה בקי כל כך ומתמצא כזקן ורגיל!

כשנפרדנו, אמרתי לו כדברי בועז לרות: "אל תלכי ללקוט בשדה אחר – אנא, בואו ביום ראשון לישיבת מיר".

ואכן, בבוקרו של יום ראשון הגיעו האב ובנו לישיבת מיר. תחילה נכנסו אל רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. ר' חיים שמע את קורותיהם ושאל את הבן: "מה למדת שם בסתר, ברוסיה?" תשובתו של האב היתה: "את הגמרות שהוא למד – הוא למד מכריכה לכריכה (פון טאבל צון טאבל)". והבן החל למנות: "בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, קצת חולין וחלק משולחן ערוך אורח חיים".

שמע זאת ר' חיים ופרץ בכי: "אם בסתר אפשר ללמוד כל כך הרבה – מה יתבעו מאיתנו, שאנו חיים הרי בחופש?!" (אחר כך התברר שר' יצחק ובנו ר' בן-ציון חשבו כי ר' חיים שמואלביץ בוכה, כי שמע כמה מעט הספיק בן-ציון ללמוד...)

לאחר הפגישה הזו הלכנו אל חמי, רבי בייניש זצ"ל, ומאז החל הקשר בין משפחתנו למשפחת זילבר – קשר אמיץ, בלב ובנפש, הנמשך כבר עשרות שנים.

...

לפני בואי ארצה סבור הייתי, כי אין כאן בנמצא אנשים שבמיד מפירים

היה זה ביום שישי הראשון לשהותנו בארץ, כאשר צעדתי לעת ערב יחד עם בני אל הכותל המערבי. ידענו כי הכותל שוכן בעיר העתיקה בירושלים, שוטטנו אנה ואנה, אך לא הכרנו את הדרך ונאלצנו להיעזר בעוברים ושבים, ביידיש. כמה מהם ליוו אותנו עד המקום, ואחר כך אף הסבירו לנו כיצד לחזור. כך הזדמן לנו להכיר את הרבנית אסתר פינקל, אחייניתו של החזון איש זצ"ל, ואשת ראש ישיבת מיר, הרב בייניש פינקל זצ"ל.

משמיים זומנה הפגישה הזו, שכן, אנו היינו חדשים וזרים, ומכרינו החדשים – הרבנית פינקל ובני משפחתה – סייעו בידינו רבות והזמינו אותנו אליהם.

מיד אחר כך התקבל בן-ציון לישיבת מיר. היא גם קישרה אותנו עם דודתה, הרבנית שושנה איידלמן ע"ה, באומרה דברים טובים עלינו – ולמילה שלה היה משקל רב. והרבנית איידלמן היתה זו ששידכה את בתנו שרה, ובעבורנו היתה זו עזרה שלא תסולא בפז.

מספר הרב נחמן ליבוביץ, חתנו של רבי בייניש פינקל זצ"ל, מראשי ישיבת מיר:

היה זה בערב שבת, הלכתי עם בני משפחתי אל בית חמי זצוק"ל שבשכונת מאה שערים. שעת הדלקת הנרות התקרבה. ממדרגות רחוב חיי אדם הופיעו לפנינו שניים – אב ובנו, כך נראה היה. במבט ראשון הבנו שאין הם "מקומיים" – הלבוש היה שונה מהמקובל, ולא יידיש שבפיהם היה מבטא זר. האיש הביט אל השלטים שבהם משופעת שכונת מאה שערים – "כולל אמריקה", "כולל רבי מאיר בעל הנס" ועוד

ועוד – ופנה אלינו בהתרגשות: "דוס איז דער הייליגע מאה-שעורים!" (- "זוהי מאה שערים הקדושה!")

"כיצד מגיעים מכאן לכותל?" המשיך ושאל, וסיפר כי לפני ימים ספורים הם הגיעו מברית המועצות.

באותם ימים – בשנת תשל"ב – היה זה נדיר ביותר לראות ברחובות ארץ ישראל יהודים שהגיעו מעבר למסך הברזל. השלטון הקומוניסטי היה אז בשיא עוצמתו, ובקשות לעלייה שהגישו יהודים נדחו שוב ושוב, רק בודדים שבבודדים זכו להגיע לארץ. והנה, לפנינו – אב ובן – כל חזותם אמרה שהם יהודים שומרי תורה ומצוות, ואנחנו ידענו שיהודים כאלה כמעט ואינם מצויים ברוסיה.

בעודנו עומדים נרגשים מול השניים, פנה אלי האב ואמר: "יש לי שעון, מה בדבר עירוב?" השבתי לו: "יש עירוב בירושלים." תגובתו היתה: "לא התכוונתי לברר אם יש כאן עירוב; התכוונתי לשאול, האם מותר כאן לטלטל!" נפעמנו. יהודי שהגיע מברית המועצות רק לפני מספר ימים, וזוהי רמתו הרוחנית!! ומכיוון שלא היה בטוח לגבי הטלטול – השאיר בידינו את שעונו בטרם המשיך בדרכו אל הכותל.

כשראיתי שלפני יהודים מופלאים שכאלה, חששתי שדווקא פה, בארץ, עלול לרדת לטמיון כל ההישג הרוחני שהשיגו מעבר למסך הברזל, ועל כן החלטתי להתעניין בהם ובמצבם והצגתי עצמי כאחד מיישיבת מיר. "אתה מוזמן לבוא ולראות כיצד נראית ישיבה", אמרתי לבן שיחי.

"מימי לא ראיתי ישיבה", אמר לי האיש, שהציג עצמו כיצחק זילבר, "ובכל זאת, למדתי עם אבי ועם עוד רב, וגם עם בני", והוא הצביע על בנו, בחור

כשהתחלתי לאסוף כסף, אמר לי אחד מגדולי אוספי הצדקה בירושלים: "לכל בעל צדקה' שהולך לקבץ ממון - מתלווה מלאך, וכשהנתבע לתת מגיב במילים "אין לי", המלאך עונה אחריו א-מ-ן... "הבנת? לכן אני מזדרז לברך 'זאלסט יא האבן'. (שכן יהיה לך) כדי שה'אמן' יחול על ברכתי, אבל אתה לא היית זקוק לכך. הרי אתה נתת...

הצדיק הרה"ח ר' דוד לייב שוורץ זצ"ל מתרים ומברך

"ויתן לו מעשר מכל" (בראשית י"ד, כ)
באמריקה

להעתיק. לב אי אפשר לחקות. זר לא יבין... את ה"כוונתי רק שליחודים
יהיה טוב" אי אפשר לקנות בזול. הטוב לבי שהתבטא באימרה זו "זאלסט
יא האבן" רוכשים רק בעמל רב.
פעם כשאמר ליהודי שפטרו בלא כלום "זאלסט יא האבן", הגיב האיש
כמתרים ב"צדקות": "אני רוצה שיהיה לי, אבל גם אז לא אתן לך..."
ר' דוד לייב חיין, אהבת ישראל שבו הוסיפה נדבך נוסף, וזו השתלבה
בפקחותו. "אני אמשיך להפציר, לנדנד, ואני מאחל לך שהשי"ת יעזור שיהיה
לך הרבה כל כך, עד שכאשר תרצה להפטר ממני, תאמר לי - קח לך כמה
שתרצה ולך לך ממני!" (מפי י"מ).

המלאך לימינו

"ישבנו סביב שולחן עגול באולמי
'אור יהושע', סיפר בעל המעשה
הרב י' מ' ק', "ר' דוד לייב התקרב
לשולחן והושיט יד של שונר.
ראשון הנוכחים הגיב "איך האב
נישט - אין לי." ר' דוד לייב השיב,
כדרכו: "זאלסט יא האבן! שכן
יהיה לך?" גם השני הפטיר: "אין
לי." אף הוא זכה מר' דוד לייב
לאותה ברכה - "שיהיה לך!" כך
השלישי, הרביעי, החמישי, השישי
והשביעי. כל יושבי השולחן השיבו
"אין לנו" או שהגיבו בתנועת

התנצלות שמתפרשת כך (והכוונה היא, בדרך כלל, אין לי בשבילך, אין לי
למטרה זו). והוא העניק להם בחום את הברכה "שכן יהיה לך". כשהגיע
אלי, הוצאתי ונתתי לו סכום הגון. הוא הזדרז להמטיר עלי ברכות לתורה,
ליראת שמים, לחסידשקייט, לנחת וכו'. ר' דוד לייב המשיך לשולחן הסמוך,
בחריצות השמורה לאוספי מצוות, לאו דווקא לאוספי מטבעות. פסעתי
אחריו, קרבתי אליו ושאלתי בנימה של טרוניה:

"ר' דוד לייב, כל יושבי השולחן לא נתנו לך כסף, דחו אותך בקש, ולהם
הענקת ברכה לכסף - "זאלסט יא האבן". ואילו אני, שנתתי לך כסף, אותי
לא בירכת בכסף, אלא ברוחניות... מה פשר הדבר?"

ר' דוד לייב חיין, והחיוך שלו, מי שזוכר, היה מלא וגדוש בחיוך זך, אך
הפעם היה זה חיוך רווי רצינות במבט שופע טוב. לרגע שתק ואח"כ אמר:
"כשהתחלתי לאסוף כסף, אמר לי אחד מגדולי אוספי הצדקה בירושלים
(הוא נקב בשמו): לכל בעל צדקה' שהולך לקבץ ממון מתלווה מלאך,
וכשהנתבע לתת מגיב במילים "אין לי", המלאך עונה אחריו א-מ-ן... הבנת?
לכן אני מזדרז לברך 'זאלסט יא האבן'. זאת כדי שה'אמן' יחול על ברכת
(או לפחות - גם על ברכת). אבל אתה לא היית זקוק לכך. הרי אתה נתת..."
(ראה מדרש רבה רות פ"ה: "אמר ר' אבון, העני הזה העומד על פתחך,
והקב"ה עומד על ימינו, אם נתת לו, זה שעומד על ימינו מברכך, ואם
לאו הוא עתיד ליפרע מאותו האיש, שנאמר כי יעמוד לימין אביון" ציטוט
המדרש ע"י הרב ב' לב).

בעל המעשה ששמע את הדברים החל להסתפק האם מתלווה אליו מלאך
או שמא זה הוא עצמו...

(מתוך "בחזק יד")

את ה"עסקים" שלו עשה ר' דוד לייב בארץ ישראל. למרות התמיהות
ולמרות ההפצרות לא חרגו ה"ביזנעס" מתחומי הארץ הקדושה. "דוד לייב",
נקש יהודי אחד על כתפו של א-הייליגער צדיק, "למה אינך נוסע לחו"ל,
ודאי תעשה שם המון כסף?"

"כאן אני עושה יותר", אמר. בהזדמנות אחרת נידב הסבר מפורט יותר:
"כאן הרגלתי את העולם לתת, קשה לי בזקנותי להתחיל שם את המלאכה
מחדש..."

הוא היה באמריקה רק פעם אחת, כשנסע לחתונת בן אחיו. במהלך שהותו
שם נאלץ לעבור ניתוח שבר בבית רפואה בקנדה. הניתוח ריתק אותו לבית
למשך ימים ספורים.

"יביאו לך את הכסף לכאן. אל תהיה מודאג", ניחמו יהודי אמריקאי.
"זה יהיה הגן עדן שלי, שיביאו לי כסף, ולא אצטרך להסתובב... כאן, בזה
העולם, צריך לעמול". ביום השלישי הוא כבר הלך על משענתו לאיסוף צדקה.

מאמריקה לאיצקוביץ

הוא לא שהה בארץ העמים זמן רב. לאחר שבועיים בחו"ל המריא מנמל
תעופה הסמוך לניו יורק. הישיבה במטוס עם אנשים ריקים, שכיסיהם
הרוחניים מרוקנים מתוכן, לא נעמה לו, כיסיו היו תפוחים כסף קדוש של
צדקה, וליבו היה עסוק בחסידות ובמוסר. הוא ידע, שאפשר להמריא לגובה
ולהשאר נמוך, תלוי איזה אויר נושמים. היושבים מלפניו ומצדדיו לכללו
את זמנם בפייהוקי שעמום, באוכל ובפספוטוי סרק. הוא, היה שקוע בשלו.
תפוס בשרעפיו. הזמן חלף אצלו במהירות מסחררת.

מפעם לפעם הביט בשעונו, כאילו הזמן דוחק לו. נחיתה בנתב"ג. ר' דוד
לייב נדחק לו, מפלס דרכו במהירות. הוא היה נראה, כאילו נמצא במנוסה.
לאן הוא ממנה? מה בוער?

תוך כמחצית השעה מאותו רגע כבר כיתת ר' דוד לייב את רגליו בין בתי
כנסיותיה של בני ברק. "ער איז דא! ער איז דא!" הדהד הקול המוכר כל
כך. השומעים לא שיערו, כי הקריאה "ער איז דא" הפעם - יש לה משמעות
מיוחדת. אבל יהודי אחד כן הבחין:

"היכן היית? לא ראו אותך כשבועיים!" שאלתי את ר' דוד לייב כשידי
תפוחות כסף.

"כן, הייתי באמריקה."

"באמת? ומתי חזרת?" שאלתי.

"עכשיו, לפני חצי שעה..." (מפי בעל המעשה).

...

זאלסט יא האבן

המראה דלהלן לא היה חריג בנוף ליד בתי הכנסת בעיר:
כשיצא מבית הכנסת לאויר הרחוב, פגש בשני יהודים ששוחחו ביניהם.
הושיט למולם יד זריזה ועינים מבקשות. השניים השיבו בקרירות: "אין
לי." "זאלסט יא האבן! שכן יהיה לך!" קרא בפסקנות לעומת הראשון, הוא
לא הסתפק בכך, במקביל פנה לחברו, הרי גם לו מגיעה ברכה מכל הלב:
"זאלסט יא האבן!" - שכן יהיה לך?"

לימים, יכלו לשמוע את אותו משפט "זאלסט יא האבן" מפיו של אוסף
צדקות אחר, ולא היה לזה את אותו צליל. המילים היו זהות. המנגינה היתה
שונה. זו היתה מנגינת הלב של ר' דוד לייב שנעדרה מהמילים. לב, אי אפשר

כמו תמיד, בדיוק כשיצאנו מדלת הבית לפני הנסיעה, נזכרנו ששכחנו משהו חשוב. אז שימו לב: רבי יהודה החסיד ז"ל כותב בצוואתו שהיוצא מביתו ונזכר ששכח דבר מה, לא יחזור לביתו, אלא יעמוד לפני הבית ויבקש מה שהוא צריך מאלו שנשארו בבית

לא לצחצה נעליים, ולא לשכוח להצטייד במזומן • צרור סגולות ועניינים מרתקים ליוצא לדרך

לשתיה ועוגה או כל דבר שנצטרך לעצמנו בדרך. רש"י בספר האורה כותב שראוי לקחת עימנו לדרך גם כלי כשר לנטילת ידים.

ה"שפתי חכמים" (דברים כ"א, י"ג) כותב שמנהג העולם להתלבש בדרכים בבגדים בזויים, כדי שלא יתלכלכו הבגדים הנאים. ואולם תלמידי חכמים צריכים להקפיד שלא לצאת לדרך בלבוש בזוי ולא נאה, משום חילול ה' (אהלך באמתך). ה"מדרש פנחס" (שכתב הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל) כותב על פי סוד, שאדם גדול לא יסע לבדו, אלא יצרף איתו איש רך בשנים. ה"יסוד ושורש העבודה" כותב שאדם שיצא לדרך ולפתע נזכר ששכח דבר חשוב כמו הדרכון או כרטיס הנסיעה, הארנק או מסמכים נחוצים וכדומה, ושב הוא על עקביו וחזר לקחתו, באופן שלא הוצרך לחזור מרחק גדול, עליו לתת על כך שבח והודאה לה' יתברך ולומר כך: "יוצרי ובוראי, אני נותן לך הודיה על שהזכרתי על דבר שכחה זו מיד, ולא הצרכתני בטרחה יתירה לחזור על דבר זה באמצע הדרך".

סוד נורא: לא לצחצה נעליים

לפי צוואת רבנו יהודה החסיד, לא ימשח אדם את מנעליו ביום שבדעתו לצאת לדרך.

ה"מקור חסד" הסביר את טעם הדבר, בכך שאי משיחת הנעליים תביא את האדם לתשובה, להתקין את עצמו לדרך טרם בוא יום הפרידה, וכל ימיו יהיו בתשובה. בספר "סגולות ישראל" ניסה לבאר וכתב שיתכן שהטעם הוא מפני קנאת המזיקים והשדים, שכשהאדם נמצא בביתו-קנאתם אינה כה מסוכנת, אך הדרכים הן חזקת סכנה וחוששים יותר שיזיקו, ומכיוון שעיקר אחיזתם של המזיקים הם בנעליים.

ה"שבעים תמרים" כותב ששמע ממגידי אמת, בשם

קדושי עליון, שישנה בצוואה זו של רבי יהודה החסיד ז"ל סוד נורא, והאדמו"ר הגרש"ז זצ"ל בעל ה'תניא' אמר שאם נבאר את טעם הדבר, נצטרך לחבר על כך חיבור גדול, כמו גודלו של ספר השל"ה... וסיים ה"שבעת תמרים" וכתב: "ואתה תחזה איך דברי הצוואה הזאת עומדים ברומו של עולם, ואשר לפי מיעוט ידיעתנו נראים מתמיהים, על כך יזהר האדם בזה".

ה"דרכי תשובה" כותב בשם ה"מילי דחסידותא", שאם האדם משח בכל זאת את נעליו, הוא אינו צריך למנוע את עצמו מלצאת לדרך אם אין לו נעליים אחרות, וכמו כן כתב ה"מילי דחסידותא" שעיקר קפידתו של רבי יהודה החסיד היא דוקא שלא למשוח את הנעליים ביציאה מביתו, אך כשהוא נמצא כבר באמצע הדרך, ובפרט ביום לאחר היציאה מביתו, ניתן להקל יותר בדבר. והנה עוד "קולא" חשובה, הנוגעת לימינו אנו: הגה"ק מבוטשטאט זי"ע כותב בספרו "מילי דחסידותא" שיתכן שיש להקל יותר בדבר כשנוסע לדרך בכלי תחבורה ואינו הולך ברגליו, שאז יתכן וניתן למשוח את המנעלים ביום היציאה לדרך. ה"שולחן חי" כותב שאין חשש לנקות את הנעליים מאבק וטיט, והוא מסתפק האם מותר לצחצה נעליים בלי למשוח אותן, ולמעשה צריך עיון.

הרה"ג שמואל ברוך גנוט שליט"א

האם צריך לצאת לדרך באור יום בימינו?

חכמינו ז"ל אמרו ש"לעולם יצא אדם בכי טוב", כשהכוונה שנצא לדרך באור יום, לאחר הנץ החמה. רש"י מסביר: כשהחמה זורחת, השודדים אינם מצויים, וכדי שלא יפול בבורות ובקעים שבעיר, וכדי שלא ינזק מהמזיקים וכדי שלא יעלילו עליו שהוא מרגל או גנב. והנה בימינו לכאורה אין מקום לטעמים אלו, שהרי ישנה תאורה בכל מקום, גם בלילה, ואין חשש שהאדם ייפגש עם שודדים בכבישים בינעירוניים סואנים ומוארים. גם אין חשש שמא ניפול לבורות בגלל פנסי הדרכים, גם אין לחשוש למזיקים בארץ ישראל (כמובא בגמרא בסוף פסחים) וגם אין חשש שיעלילו על האדם שבגלל שהוא נוסע בלילה, אזי הוא מרגל או גנב. ולכאורה, כך טענתי, יתכן שבימינו אין סיבה לחשוש לצאת לדרך בלילה, ואמר לי מו"ר הגר"ח קניבסקי שליט"א שיתכן והצדק איתו.

ואכן הגר"ב שטרן זצ"ל כותב שבנסיעה בספינה, אירון או רכבת, אין הבדל בין נסיעה ביום או בלילה, מפני שאין חשש של סכנה נוספת בלילה יותר מביום. המגן אברהם (סימן ק"י סק"י), הגר"ז מלאדי זצ"ל וערוך השולחן כתבו שמותר לאדם לצאת יחד עם אדם נוסף, מעירו בלילה, משום שהוא מכיר ומתמצא באזור ואין חשש שיפול לבורות, ומכיוון שמכירים אותו, גם אין חשש שיחשדו שהוא שודד או גנב, ואם ייצא עם אדם נוסף, אין לחשוש למזיקים, המזיקים רק אדם אחד ולא שני בני אדם.

התוספות בבבא קמא (ס"ב) כותבים שהיוצא לדרך לדבר מצוה, יכול לצאת גם בלילה, אך אם באפשרותו לדחות את היציאה לבוקר, בודאי הדבר טוב.

בספר "סגולות ישראל" מביא מספר "יסוד יוסף" שטוב מאד להשכים ולצאת לדרך בשעה שהאנשים עדיין ישנים, ובעוד שנראים קצת כוכבי הבוקר, והוא סגולה ליציאה טובה לדרך.

צידה לדרך

לפעמים אנו רואים תמונות של אדמו"רים, היוצאים לדרך כל שהיא או העולים על מטוס או נמצאים בשדה התעופה, והם אווזים בידיהם את נרתיק הטלית והתפילין. ואכן, זוהי הלכה פסוקה ב"משנה ברורה" (סימן ק"י) הכותב שנכון לכל ירא שמים שיקח עימו לדרך טלית ותפילין, אפילו אם נוסע למקום קרוב ובדעתו לשוב עוד היום, מחשש שמא יקרה מקרה, והוא ייאלץ להישאר רחוק מהטלית והתפילין שלו, ועד שישאל תפילין מאחרים יעבור לו זמן קריאת שמע ותפילה, ולפעמים קשר התפילין של האדם שממנו השאל תפילין, אינם מתאימים למידת ראשו. בספר "מליצי אש" כותב בשם המהר"ל מפראג שהמלאכים המלווים את האדם בדרכו לשמרו, נבראים ממצוות הציצית והתפילין, ולכן ראוי שנצא לדרך עם הטלית והתפילין.

בעולם הישיבות מכירים את הבחור החברמן, שנוסע לקברי צדיקים בטרמפים, בלי שיש לו אגורה שחוקה בכיסו, בתקוה ש"אני כבר אסתדר"... אך לא, אותו בחור חברמן לא למד כנראה את דברי התלמוד הירושלמי (יומא פ"ד ה"א), האומר שטוב לאדם לצאת לדרך עם ממון המספיק לו לצרכיו, ולכן כדאי מאד שלפני שאנו יוצאים לדרך, ניקח איתנו כסף מזומן, שיספיק לנו לכל הוצאות הדרך, כסף לתחבורה או לדלק, כסף לסנדוויץ',

לא להיפרד בבכיות

דברים שבכל יום, כאשר אחד מקורבינו יוצא לדרך רחוקה, או כשהבן נוסע לשיבה ולפנימיה ולא נראה אותו מספר שבועות, שהאמא פורצת לה בבכי סוער, ונפרדת מבנה בבכיות של התרגשות וגעגועים. ועלינו לדעת שבאזהרות רבי יהודה החסיד וגם בספרי המקובלים כתוב שצריך להיזהר שלא להיפרד מחברו מתוך בכי, כי היא סכנה גדולה (!). ואם אי אפשר לעצור את הבכי, שיבכה קודם שעת הפרידה. ה"כף החיים" (סימן קי) כתב שמצאנו שדוד ויונתן בכו איש על כתפי חברו בשעה שנפרדו לדרך, והסוף המר היה שיהונתן נהרג במלחמת פלשתים, והם לא ראו שוב אחד את השני. ישנם שכתבו (שולחן חי, ובספר שמירת הנפש) שאסור לנשק את קרובי בשעה שנפרד מהם לדרך.

רבי יהודה החסיד כתב שישנם תאריכים בחודש שטוב לעבור בהם דירה וטוב לצאת בהם לדרך, ורשימת הימים נמצאת בספרים רבים, והוא כתב שהימים א' בחודש וכו' בחודש אינם טובים ליציאה לדרך, וישנם מספר גרסאות בעניין. ואולם מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א אמר לי שבימינו אין צורך להקפיד על כך.

לא לחזור הביתה לפני הנסיעה

כמו תמיד, בדיוק כשיצאנו מדלת הבית לפני הנסיעה, נזכרנו ששכחנו משהו חשוב. אז שימו לב: רבי יהודה החסיד ז"ל כתב בצוואתו שהיוצא מביתו ונזכר ששכח דבר מה, לא יחזור לביתו, אלא יעמוד לפני הבית ויבקש מה שהוא צריך מאלו שנשארו בבית.

וכתב ה"כף חיים" שצריך להקפיד בדבר דוקא ביציאה למקום רחוק. כמו לעיר אחרת, אך כשהולך למקום קרוב, אין חשש לשוב על עקבותיו ולקחת דברים שנשכחו. וכתבו הספרים (שולחן חי ועוד) שאם התחרט והחליט שלא לצאת כעת לדרך, או שהתעכב מספר שעות, אין חשש לשוב הביתה ולקחת את הדברים החסרים. וישנם המקלים לשוב הביתה ולקחת דברי מצוה ששכחנו (כמו למשל את הטלית והתפילין, את ארבעת המינים או את החנוכה). וישנם שהסתפקו האם צריך להקפיד בדבר רק כשהולכים ברגל או גם כשנוסעים בכלי תחבורה.

סגולות ליציאה לדרך - לנשק את הרבנים

ב"באר היטב" (או"ח רצ"ט) כתב שהרוצה לצאת לדרך באחד מימי השבוע, יאמר שבמוצאי שבת שלפני הנסיעה פרשת וישלח, מתחילת הפרשה ועד לאחר הפסוק "ויצב שם מזבח...אלוקי ישראל", ואחריו יאמר "שיר למעלות אשא עיניי", וטוב לאומרו קודם סעודת מלוה מלכה, (עיין בשו"ת בצל החכמה ח"ד סימן מ"ד).

רבי נחמן מברסלב זצ"ל כתב ב"ספר המידות", ש"מי שמשמח את עצמו בשמחת חתן וכלה כשיוצאים מן החופה, אינו ניזוק בדרך". ה"באר היטב" וה"קיצור שלחן ערוך" כתבו שלפני היציאה לדרך, ייגש לגדולי התורה שבעיר ויבקש את ברכתם שיצליח בדרכו, וה"שדי חמד" כתב שנהגו לנשק את ידי הגדולים בשעת היציאה לדרך. רבי נחמן מברסלב כתב שבשעת הליכה בדרך יש להקפיד על טבילה במקוה, כי מקוה מסוגלת להציל מרוצחים. חז"ל הקדושים (בילקוט תהילים, בזוהר הקדוש ובתוספתא) אמרו לנו שהרוצה לצאת לדרך ויודע כי ישנו צדיק העומד לצאת גם הוא לאותה הדרך, ישתדל לנסוע איתו ולהתלוות אליו בדרכו, גם אם על ידי כך יצטרך להקדים את זמן יציאתו או לאחרו בשלושה ימים. הזוהר הקדוש כתב שהקב"ה שומר, משגיח ומגן על הצדיקים בדרךם ולכן כדאי להתלוות אליהם, כסגולה לשמירה.

ה"קב הישר" כתב שסגולה לומר את פרשת העקידה קודם היציאה לדרך. בספר "סגולת ישראל" כתב שלפני היציאה לדרך יאמר 11 פעמים ליד המזוזה בכוונה גדולה את הפסוק: "עשה עימי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו כי אתה ה' עזרתני ונחמתני", ועל ידי כך יידע נאמנה שלא יוזק בשום אופן ויחזור לביתו לשלום. המהרי"ל והדרכי משה (יו"ד סימן רפ"ה) כתבים שבכל פעם שיוצאים מפתח ביתו, יניח ידו על המזוזה ויאמר "בשמך טל אטלה,

ה' שומרי ה' צילי על יד ימיני, ה' ישמור צאתי ובואי מעתה ועד עולם". חז"ל במכילתא הציעו לנו שלפני שנצא לדרך, נשתדל להרבות בקיום מצוות, כדי שההצטיידות במצוות תסייע לנו בדרך. חתנו של ה"מגן אברהם", בעל "חוקי חיים", כתב שסגולה ליוצא לדרך שייתן לו חברו מטבע בשליחות שיתננו לצדקה במקום שהולך לשם ויהיה שליח מצווה, ושלוחי מצווה אינם ניזוקים. בספר "סגולת ישראל" מובא מספר "עובר אורח" שישנה סגולה לצאת לדרך עם ההושענא של ההושענות של "הושענא רבא", או שלפחות יידע בבירור באיזה מקום נמצאת "ההושענא" שלו, ובשעת הסכנה יאמר: "אני והוא הושיעה נא".

בספר "רפואה וחיים" כתב שכשם שכשנכנסים לכלי התחבורה רגל אחת על הארץ והרגל השנייה כבר בתוך הרכב, שיאמר פסוק המתחיל והמסתיים באות ששמו מתחיל ומסתיים בו, כפי שאומרים בסיום תפילת שמונה עשרה, וב"ספר זכירה" כתב שהיוצא מן העיר יקבל על עצמו לומר "נשמת" כשיגיע למחוז חפצו, ואכן כשיגיע לשם לא ישכח לומר "נשמת".

הגאון החיד"א כתב שבכל יום כשהוא בדרך - יאמר מעט מזמורי תהילים בכוונה ובהכנעה, "וטוב לו"...

סגולות למפליג בים - לאכול בצל ולקחת דג

רבים מקוראינו אינם מתכוונים, ככל הנראה, להפליג בספינה אל הָיִי-שם בקרוב. אך אם בכל זאת אתם מתכוונים להפליג באוניה, דעו כי הרב החיד"א זצ"ל כתב שישנה סגולה גדולה להפליג בספינה יחד עם ארבעת המינים או עם חתיכה מהמצה שמורה, שנשמרה משעת קצירה. החיד"א מעיד על עצמו שהוא עצמו נהג כך "וראה פלאות בזה, שכשם הים מזעפו". בספר

"זר זהב" כתב שמי שמפחד שאוויר הים יזיקו, שיאכל בצל שלם ללא מלח לפני שיעלה לאוניה, ורבי נחמן מברסלב (בספר המידות) כתב שהנוסע בים ייקח איתו סיד ויינצל (וכפי שנאמר בתהילים "יהמו יחמרו מימי" - מלשון חומר וסיד). עוד כתב רבי נחמן, שהעובר דרך הים יקח איתו ציפור או דג חי, "והיא סגולה לעבור את הים בשלום". (ובמראי מקומות שם ציינו לפסוק בתהילים: "ציפור שמים ודגי הים - עובר אורחות ימים"...). ה"חיים לראש" כתב שסגולה להשקיט את הים מזעפו, להשליך לארבע רוחות הספינה "כזית" ממצת אפיקומן.

להקפיד שילוו לדרך

הגמרא בסוטה (מ"ב, א) אומרת ש"כל שאינו מלווה ומתלווה - כאילו שופך דמים", ולכן כתבו הברכי יוסף והשערי תשובה (סימן ק"י) שהיוצא לדרך ישתדל שילוו אותו לדרך. וזאת מדוע? ביאר המהר"ל מפראג (בס' נתיבות עולם) שהאדם נברא בצלם אלוקים, וכשיש לו צלם אלוקים, יראים ממנו כל המזיקים ואינם מושלים בו. ולכן, כאשר האנשים מלווים אותו בדרכו, ונותנים הם כבוד לצלם האלוקים שבו, נזהרים ממנו המזיקים.

והשל"ה הקדוש (חולין קי"ז) מסביר שהאומה היהודית מחוברת כאחד, וכאשר אלו שנשארו בעיר מלווים את היוצא, מעוררים הם את החיבור הרוחני שביניהם וגורמים ליוצא מהם להמשיך ולהתדבק איתם, ועל ידי כך גורמים הם שלא יסתכן בדרכים. ה"נועם אלימלך" (פרשת בשלח) כתב שישנה מעלה גדולה לכך שהצדיק מלווה אותנו בדרכו, כי על ידי כך גורם הוא לקשר וחיבור ביניהם, וזכות הצדיק העוסק בתורה עומדת לשמור על היוצא לדרך.

כתבו הספרים הקדושים, שהנוסע לא יאמר לאלו שליוו אותו שישובו לביתם, (שמירת הנפש, דרכי צדק, מעבר יבוק). ושתהיה נסיעה טובה ובטוחה לכולם...

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

"בבוא יומי, על המצבה שלי יכתבו פשוט 'בעל השאיפות והנפילות' כי כזה אני וכאלה חיי, שאיפות שנכשלות תמיד...". חייך הרבי: "אוי, קבר שכזה יהיה בוודאי תל תלפיות, מקום תפילה נשגב. אני מחפש מציבה כזו, זה המקום לקבלת התפילות..."

תשובתו הנפלאה והמחזיקת של בעל ה'נתיבות שלום' לחסד שטינה את ליבו בפניו על נפילות ומהמורות בדרך לעבודת ה'

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"לך לך מארץך" (בראשית י"ב, א)

פרשת שבוע זה, הינה פרשה יסודית מאוד בדברי ימיה של היהדות, ובעצם מלווה את לידת זהותנו הראשונית כיהודים, שונים ונעלים מעל עמי תבל. אברהם אבינו - הוא אבי האומה והיהודי הראשון עלי חלד, חצב בסלע וחקק באבן, נאבק ונלחם, עלה והתעלה, סולל עבור כולנו את הדרך ומתווה את נתיב החיים של יהודי.

בעשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו, מספרים חז"ל, ועמד בכולם. טרם היות אברהם למורה הדרך ולאבי האומה, הוא נדרש לעמוד בעשרה מבחנים קשים ומייגעים, בהם עמד בגבורה, בעוז ובנחישות, מוכיח במעשיו כי הוא הוא הראוי להיות אבי האומה היהודית לנצח נצחים. כל נסיון היה מבחן קשה, כל נסיון היה מהמורה לא פשוטה, אך אברהם אבינו צלח את כולם, וגם הוכיח לנו כי דווקא זו הדרך...

הנסיון, הוא הנושא הרגיש והמרגש כאחד בחיי היהודי. הרגיש - כי הנסיון הוא מבחן, הוא בא דווקא בעת קושי, נראה שהוא מתייצב דווקא כדי 'לתקוע', לעצור, כביכול לחבל בהצלחה הרוחנית של היהודי. אך הנסיון הוא גם ובעיקר מרגש, כי בעצם הוא מנוף, מקפצה של ממש. משול הדבר למשחק 'סולמות וחבלים', בו מתקדמים צעד אחר צעד לפי הטלת הקוביה. הנסיון הוא חבל - כי גם כשהגיע האדם למרומי המשחק, נוגע כמעט בנצחוננו - הוא יכול ליפול ברגע אחד לתחילת המשחק, ולמצוא עצמו במצב לא נעים. אך הנסיון הוא גם סולם - כי גם אם האדם התחיל בשעה זו את המשחק - סולם אחד מעלה אותו למרומיו, מקפיץ אותו כמה עשרות משבצות למעלה, מוביל אותו לנצחון מהיר ושאפתני...

היצר, אויבנו משכבר הימים, לא רק מציב בפנינו את הנסיון ומנסה להפילנו ברשתו, הוא גם מציג בפנינו מצג שווא,

שהנסיון מוכיח עד כמה אנו חלושים ונחותים, מעוטי ערך ופעוטי דרגה. אם עוד יש לך נסיון ללכת לשיעור היומיי, אומר היצר ומחייך חיוך שטני, 'משמע טרם זכית לעבור את הסף הראשוני בלימוד התורה...'

האמת, היא כמובן הפוכה. הנסיון הוא מתנה יקרת ערך, הניתנת דווקא לבעלי היכולת שיש לבוורא עולם אמון בהם, והוא חפץ להעניק להם הזדמנות נדירה להתקרב אליו בצעד ענקי, ברגע אחד. למרות שהנסיון קשה, לפעמים מייסר, נראה בלתי עביר, בעצם הוא 'מקפצה'. ביום יום, לטפס במדרגות הרוחניות זה עמל רב, דורש יגיעה אינסופית, מצריך זמן והתגברויות רבות. ואז בא הנסיון - ומאפשר קפיצה של כמה מדרגות ביום אחד, התעלות בכמה רמות ברגע אחד של התגברות!

הנסיון, הוא מתנה יקרה אותה נותן השם למי שהוא חפץ לראותו מזנק, מקפץ בפתאומיות כמה וכמה מדרגות בבת אחת. הקב"ה מטיל בפני אדם נסיון, ומעניק לו הזדמנות, כביכול אומר לו: 'בוא יהודי יקר, רוצה להתקרב אלי ברגע אחד מה שלא התקרבת כבר שנה? רק אל תסתכל לשם, רק אל תדבר על פלוני?'

וזה קשה, אוהו כמה קשה... צריך לנשוך שפתיים, להתאפק כל כך... מעניין להסתכל שם, וכמה מגרה לדבר על אותו פלוני... אבל כאן זה רגע הנסיון, וברגע אחד אנו יכולים לקפוץ אל על, להתעלות שבעתיים על כל מה שידענו - פשוט לעצור, להתאפק, להתגבר, לנצח - ולקפוץ!

מלחמה בדרך להחורבה'...

מודעות צהובות גדולות הודבקו בסמטאות ירושלים, מכסות במעטה זהוב את הפאשקוילים המודבקים על הקירות דבר יום ביומו. גל הפרסום היה חריג בהיקפו, כמויות המודעות היו גדולות לאין ערוך מהכמויות המוכרות כמודעות פרסום. ולא בכדי. לא בכל יום מגיע מלך החזנות העולמי, החזן הנודע ר' יוס'ה רוזנבלט, להופעה חד פעמית בירושלים רבתי. יוס'ה, ששמו הלך לפניו מסוף העולם ועד סופו כגאון הגאונים בעולם החזנות, מי ששמו מוזכר בערגה עד ימינו אנו כמי שבנה וחדש את יצירות החזנות היהודיות, התגורר במנהטן שבארצות הברית, ובאותם ימים, לפני כשמונים שנה, הגעה ארצה היתה פרויקט מורכב ויקר מאוד...

מה רבה היתה ההתרגשות לקראת בואו של החזן המהולל. תושבי ירושלים שמחו והתרגשו על הזכות הייחודית והנדירה, מה שגרם בציבור הירושלמי לחרושת שמועות על המועד והמקום המדויקים בהם יופיע, ואז יוכלו הכל לשמוע את קולו הערב ולראותו מסלסל באומנות בקולו הנפלא...

בסופו של דבר, המודעות הגדולות הן שבישרו את העובדות לאשורן: יוס'ה יגיע ארצה ביום חמישי, כ"א בסיון תרצ"ג, ויעבור לפני התיבה לתפילות שחרית ומוסף בשבת קודש, כ"ג בסיון תרצ"ג, בבית הכנסת 'החורבה' שבעיר העתיקה. עתה, הפכה ההתרגשות לציפיה של ממש, כאשר הכל ממתינים בדריכות לשבת המופלאה, בה יתנגן קול הטנור המפורסם והיפה בתבל בחוצות ירושלים...

רבים מתושבי ירושלים הצליחו לתפוס מקומות לינה בבית מכרים וידידים ברובע היהודי, על מנת להשכים קום עם שחר ולתפוס מקומות טובים בבית הכנסת 'החורבה'. אלה שלא הצליחו, התארגנו קבוצות קבוצות ליציאה משכונת 'מאה שערים' ופרבריה לכיוון העיר העתיקה, לקראת תחילת תפילת יום השבת. אין לב ירושלמי שלא נע וזע לקראת הופעתו של יוס'ה, וגם ארגוני החסד כבר נערכו לחלק שתיה בדרכים המובילות לרובע...

עם שחר יום השבת, רחובות ירושלים דמו לנחשול אדם ענקי. מאות מאות אנשים צעדו במרץ, רגליהם מוליכות אותם לבית הכנסת 'החורבה' שכבר היה מלא מפה לפה בשעות בוקר מוקדמת, הרבה לפני שעת התחלת התפילה המתוכננת. אלה שניחנו בכישורים מוזיקליים יוצאי דופן - הקדימו והזדרזו להיות מהיושבים ראשונה...

בשכונת מאה שערים, התגורר גם אברך מתמיד נחבא אל הכלים, בשם ר' יוסף שלום אלישיב. לא הרבה ידעו עליו, מי הוא ומה הוא ובמה הוא עוסק. רוב זמנו הוקדש לסטנדר המתקלף בבית הכנסת 'אוהל שרה', על יד הגמרא האהובה ממנה לא הניח ידו... אך ההתרגשות המוסיקלית, לא פסחה גם עליו. מנעוריו, ידע כי יש בו חושים מוסיקליים נפלאים, אך מעולם לא היה לו פנאי להקדיש להם מספיק תשומת לב. עתה, עם בואו של המוסיקאי הבכיר ביותר בעולם השירה היהודית, שבו החושים הללו ונדרכו, צפו וניעורו לחיים.

הספסל עליו ישב, מעודו לא היה עד למאבק איתנים שכזה, כמו שהתחולל בנפשו באותה שבת בשעת בוקר. היתה בו נימה אחת, עקשנית ומרובעת משהו, שלחשה באומץ: 'נו, וכי בשביל קטע חזנות לעזוב את סוגיית מודה במקצת? וכי יוס'ה מעניין יותר מדף הגמרא האהוב?'. מאידך, קול אחר, עקשן לא פחות מקודמו, זעק ללא לאות: 'יוס'ה הוא חזן עולמי, ויש לך הזדמנות של פעם בחיים לשמוע אותו. הוא יהודי ירא שמים, גם גדולי ישראל האזינו לו ושבחו את תפילתו המרגשת. יוס'ה נמצא כאן רק היום,

והיה לגדול הדור, פוסק בקנה מידה עולמי שכל היהדות חרדה למוצא פיו. חלפו כשבעים שנה מאז אותו מאורע, עד ששב וחלף בחצר בית הכנסת 'החורבה' עם חתנו, כשהוא מצביע על בית הכנסת, ממקד מבטו במקום בו עמד באותו יום השבת, וקורא בהתרגשות ובהתעוררות רבה: 'ברוך שעשה לי נס במקום הזה!'

אחרי רגע של תדהמה, הוסיף והסביר במילים ספורות אך מטלטלות: 'תאמין לי, הנסיון היה גדול מאוד. רוב ההמונים לא הבינו במזיקה, לא ידעו מהי עוצמתו של יוס'לה... הם באו כי כולם באו, הם באו בשל ההמון הרב, מיעוטם הגיעו מתוך הבנה מעמיקה מהי משמעות קולו של יוס'לה, אחד מהם הייתי אני... ואחרי שכבר שמעתי, והאזנתי, והתרגשתי - לא היה קל לעזוב את המקום ולברוח לדף הגמרא. אבל זה היה הנס שלי, שהצלחתי להתגבר ולברוח!'

כי רגע המאבק בנסיון, היה קשה ומר עד מאוד. המלחמה היתה קשה - החושים המוסיקליים, האורח הנדיר, והיצר המפעפע - כל אלה עשו חריש עמוק בנבכי נפשו הצעירה של הרב אלישיב! אך העמידה בנסיון, העקשנות באותם רגעים, ההחלטה הנחושה לתת לדף הגמרא לנצח - היא שיצרה את גדול הדור, היא שהפכה את האברך הצנום לפוסק וגאון! כי הנסיון, ככל שהוא גדול יותר - הוא מקפצה גבוהה יותר. כשהוא מגיע וניצב מנגד, כשהוא מגרה, וקשה, וכמעט בלתי אפשרי, אות וסימן הוא כי הנסיון הזה יקפיץ גבוה, יוביל לשיאים חדשים של הישגים! זה לא הרגע להישבר - זה בדיוק הרגע להתעקש, להחזיק מעמד, להילחם בציפורניים!

הסיפור המפעפע, המובא בספר 'הסוד' על צמיחתו וגדילתו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל, מלמד באופן ברור: כדאי להתעקש, להילחם, להיאבק בכל הכח. כי התוצאה היא העפלה לשיאים לא מוכרים, נגיעה ביעדים לא מושגים!

קבר תל תלפיות...

אל חדרו של הרבי בעל ה'נתיבות שלום' מסלונים זי"ע, נכנס חסיד ותינה בעצב את מר גורלו: "מדי יום", סיפר לרבי, "אני נופל מחדש. מדי יום אני קם ומנסה ללמוד, אבל לא מצליח. היצר פשוט נטפל אלי - מפריע, מדאיג, מבלבל את המוח... כל יום אני קם, ומנסה, ומשתדל, אבל היצר, עקשן שכמותו, בא כל יום להפריע, לשבש... אני יכול להחליט שהיום אני לומד ויהי מה - ואז פתאום המזגן לא יעבוד... אני יכול להחליט שהיום אני מתפלל ברצינות ובכוונה, ואז בשל עיכובים לא צפויים אני מגיע מאוחר... רבי, מה יהא עליי?!"

החסיד סיכם בייאוש: "בבוא יומי, על המצבה שלי לא יכתבו ידע ללמוד, היה איש חסד, גאון או מתמיד. יכתבו פשוט 'בעל השאיפות והנפילות' - כי כזה אני וכאלה חיי, שאיפות שנכשלות תמיד...". חייך הרבי: "אוי, קבר שכזה יהיה בוודאי תל תלפיות, מקום תפילה נשגב. אני מחפש מציבה כזו, זה המקום לקבלת התפילות..."

והסביר: 'הרי המציאות אותה אתה מתאר הינה המעלה הגבוהה ביותר. יהודי שכל יום מתנסה, כל יום שואף ונכשל אך ממשיך לנסות למחרת מחדש - הרי זו המעלה הגדולה והחשובה ביותר, אשריך!'

כי איננו נבחנים בתוצאות, אנחנו נבחנים בהתמודדות, בהיאבקות, ביכולת ההתגברות. נכון, לפעמים הלב אומר להתייאש, לעמים היצר מציב נסיונות קשים ביותר, לפעמים לא נראה שנוכל לשרוד - אך עדיין הנסיון הזה הוא המרום אותנו, הוא המוביל אותנו לדרגות גבוהות ביותר!

בפסוק כתוב "שבע יפול צדיק וקם". הביאור הנפוץ הוא, כי הצדיק - למרות שהוא נופל שבע פעמים, הוא ממשיך להתאמץ ולקום. אך רבי יצחק הוטנר זצ"ל פירש - "שבע יפול צדיק וקם" - הדרך להיות צדיק, הנתיב המוביל להתרוממות - הוא הנפילות, הנסיונות. כך הופך האדם לצדיק, כך הוא מתרומם, כך הוא מתעלה, הנסיונות הם לא ברירת מחדל, הם הדרך היחידה! רגעי הנסיונות, הם רגעים לזהות הזדמנויות. לדעת שעכשיו בדיוק אנחנו בדרך, מובלים ומכוונים ליעד הנשאף ביותר!

ואילו דף הגמרא יהיה כאן גם מחיר, גם מחרתיים, גם בשבוע הבא... אחרי מאבק ממושך, הקול האחרון ניצח. הרב אלישיב סגר את הגמרא באנחה כבידה, והלך בעקבות ההמון לכיוון העיר העתיקה. בדרך ניסה להרהר בדברי תורה עד ההגעה ליעד, אך משלא הצליח, הרגיש כי אולי טעה בהחלטתו. תחושה רוחנית חזרה והתעוררה בו, זועקת באלם קול: 'תורה מה תהא עליה? איך מלאך לבך לעזוב את דף הגמרא לטובת חזנות? מה יהיה על דף הגמרא שנותר מבווייב בבית המדרש?'

בשערי העיר העתיקה, החליט לשוב על עקבותיו. התחושה הזו הכריעה, והרב אלישיב מצא עצמו חוזר את כל הדרך בואכה שכונת מאה שערים, רץ שוב לעבר הגמרא שאהבה נפשו...

אך בזאת לא תם המאבק. כבואו לשכונה, ראה קבוצת יהודים של צורה, אברכי חמד תלמידי חכמים נודעים, צועדים אל העיר העתיקה, להצטרף לתפילתו של יוס'לה רוזנבלט. המלחמה הפנימית שבה והתחדשה כמקדם: 'ראה נא, אברכים תלמידי חכמים מבינים שאין כל פסול בללכת לשמוע את החזן הנדיר. וכי מה רע? סלסול של תפילה, נגינת חזנות מרוממת, הרי זה עונג שבת עילאי, ובכלל - עולם הנגינה קרוב לעולם התשובה!'

הקול לא ויתר, היה עקשן וחזק מאוד: 'מה לך כי נחפזת לחזור בשעה שהמונים גודשים את מבואות העיר העתיקה בדרכם לחזן המופלא - וכי יקרה משהו אם תנוח מעט מעמל הלימוד ותתענג על צלילים יהודיים מרגשים? וכי הדבר אסור או אינו ראוי? והרי זה עונג שבת שאין למעלה הימנו, והרי זה רגע נדיר ובלעדי ששוב לא יחזור!'

הוא כבר היה בשכונת מאה שערים, אך שב וסב על עקבותיו, מצטרף להליכה ההמונית אל העיר העתיקה. הוא זירז את צעדיו על מנת לכסות על האיחור, וכעבור כעשרים דקות כבר עמד בחצר בית הכנסת 'החורבה', נדחק בין ההמונים הממלאים גם את החצר, צובאים על הפתחים וממלאים את החלונות...

ניצחון ברגע האחרון...

הוא תפס לעצמו עמדת האזנה נוחה, ועשה אוזניו כאפרכסת. אכן, הקול הצלול והבהיר, המתוק והיציב, החזק והנפלא של יוס'לה, הוא בדיוק כמו באגדות. יש לו משהו שאין לאף אחד אחר, קבעו החושים המוסיקליים שלו, שעה שהמיית קולו של יוס'לה וצלילי סלסוליו כובשים כל נים בנשמתו, מרגשים אותו עד דמעות...

ההתרגשות הזו זעזעה אותו, הניעה בנפשו את אמות הסיפים. 'להתרגש מחזנות?' - נזף בעצמו, 'היעלה על הדעת? והרי ההתרגשות הזו בהכרח תבוא על חשבון התרגשות מדף הגמרא! זהו, בשביל חזן אחד עוזבים את הגמרא ומחליפים אותה בקול טנור - מרגש ככל שיהיה?'

הוא ירד מהמקום אותו תפס בדי עמל, ובצעדים בוטחים החל חוזר לכיוון 'מאה שערים', בפעם השניה באותו היום... 'יוס'לה הוא אכן חזן רם דרג, לחש לעצמו, 'אין ספק שזו הזדמנות חד פעמית לשמוע אותו... אבל דף הגמרא חשוב יותר, מושך יותר, מרגש הרבה יותר... הרהר, ושב ורץ כל הדרך עד לסטנדר המתקלף, חוזר ושוקע בסוגיית 'מודה במקצת ואחר כך באו עדים...' שנה חולפת ועוד שנה, עשרות שנים חלפו. אותו אברך לא מוכר קם

ההתרגשות הזו זעזעה אותו, הניעה בנפשו את אמות הסיפים 'להתרגש מחזנות?' - נזף בעצמו, 'היעלה על הדעת? והרי ההתרגשות הזו בהכרח תבוא על חשבון התרגשות מדף הגמרא!'

את חוקי התורה ומחללים שבת. ידעתי כי קיים בארץ "חופש", אך לא תיארתי לעצמי עד כמה "חסר גבולות" הוא. עמדתי נדהם מול התופעה של בתי ספר, בהם כמעט ולא מלמדים על יהדות; מול אנשים שאינם יודעים מהו "שמע ישראל" ומהם "עשרת הדיברות". לא, לא ציפיתי לכך. אם כן, שאלתי את עצמי, במה הם יהודים? אומנם יהודים הם על פי ההלכה, אך הרי יהדות היא גם השקפת חיים, גם קיום מצוות...

הגענו ארצה ביום שלישי. כמה ימים לאחר מכן, בשבת הראשונה, הלכתי ברחוב ולפתע אדם ניגש למכוניתו ומתכוון להתניעה. התקרבותי אליו

ואמרתי: "סליחה, שבת היום!" הוא התבונן בי מופתע וענה: "אז מה?" קשה לתאר את ההלם שאחז בי! הנחתי כי יש המחללים שבת בביתם, מעשנים ועושים מלאכות אסורות. אך בפרהסייה? באותם רגעים, תאמינו או לא, כל רצוני היה לשאת את רגלי לכיוון השגרירות ולנסוע חזרה. לרוסיה. הלב אמר "ברח מכאן!" אך השכל הבין כי "עלי להישאר בארץ ישראל". והוא הכריע.

(מתוך 'להשאר יהודי')

בחר לך מתנה

ארגון 'אחינו' ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך: מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של 1.052 ש"ח ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

להלן חלק ממגוון האפשרויות:

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
מסלול מס' 16

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
סכין לחלות מְקֻסָּף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח
מסלול מס' 14

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
סכין לחלות מְקֻסָּף
2 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
מסלול מס' 5

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
גביע יוקרתי מְקֻסָּף
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
סכין לחלות מְקֻסָּף
5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח
מסלול מס' 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים
סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
בהוצאת 'דרשו'
כרטיס להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד 'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

הגר"א ברך ילד שדרך לו על הציציות שיחיה עד מאה שנה

והנה הרגל הלשון לברך אחד את השני: "עד מאה ועשרים", ולכאור זה ע"פ מה שנא' (בראשית ו, ג) "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", אבל קשה שהרי לפי רוב המפרשים אין הכוונה לגבול החיים, אלא להמתנה של 120 שנה עד המבול כדי שיחזרו בתשובה, וצ"ע.

ונראה שהשתמשו גדולי הדורות בנוסח ברכה זו של "עד מאה שנה", בס' אספקלריה המאירה (פרוש על ה"זה"ק להגאון רבי צבי הורוביץ זצ"ל, פירדא תקל"ו, פ' נח כא: ד"ה ומדי) שמביא לפרש את הגהת דודו זקנו רבי חיים חייקא הלוי ז"ל על הגמ' בב"ב קכג.

ולאחר שסיים לפרש את דבריו, כותב וז"ל: "והשתא מה נבחר מכסף לשון צדיק בהג"ה זו ואקוה כד שכיבנא בן מאה שנים נפיק מורי דודי זקני הגאון מוהר"ר חייקי הלוי ללוותי".

ובס' הח"ח חיינו פועלו (ח"א עמ' רנ"א) הביא נוסח של מכתב תנחומין ששלח החפץ חיים בצום גדליה תרנ"ג לרעו וידיד נעוריו רבי חיים לייב הכהן מטיקטין בהלקח ממנו בן מצוין גדול בתורה ובמדות מי שהיה תלמיד בישיבתו. ובתוך דבריו כותב שם מרן הח"ח: "ידיד נפשי גם אנכי הוכיחי בחורף בענין כזה בבני הבחור אברהם ז"ל שהיה גדול בתורה ומעמיק נפלא אשר כמעט לא נמצא בדורנו, ואיש גדול גומל חסד בטבעו, ואך באחת אתנחם כי אקוה שלא אתבייש ממנו אחר מאה שנים לפני כסא

כבודו ית' בהעלות נפש כזה למעלה, וגם זה אני אומר לידידי בנכם היה איש יקר ונחמד ולא תתביישו ממנו אחר מאה שנים, ובהדי כבשי דרחמנא למה לן". וראה בס' מגד גבעות עולם (עמ' קא) שבסוף ימי הגר"מ פינשטיין זצ"ל הוצרך לעזור שיעזור לו בצרכי גופו החלוש, ממשלת נוא יארק היתה מוכנה לממן הוצאה זו, אבל היה צורך למלא טופס ולפרט בו כמה שנים מעריכים ימשך החולי ויצטרכו לעזרה הזאת, הגר"מ זצ"ל היה אז בן תשעים שנה והיו יכולים לכתוב שהוא יצטרך את העזרה לא יותר מעוד שלושים שנה (עד גיל 120) אך הגר"מ זצ"ל סירב למלא את טופס זה, ואף שסירוב זה היה כרוך בהפסד עצום של ממון, מ"מ הגר"מ זצ"ל לא היה מוכן בשום אופן לכתוב זמן שירמוז על סופו ואף בגיל מופלג כגילו.

”וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמְבִית אֲבִיךָ” (בראשית י"ב, א') בס' יעקב סלה (לרבי יעקב יפה זצ"ל אזמיר תר"מ פ' לך לך) כתב: אפשר לומר, "לך לך" בגימטריא מאה, שהוא קצבת חיי האדם בעוה"ז ובא עד קיצו, כמאמר התנא (אבות ה,כא): "בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם", אזי אם יובא האדם, אומר הקב"ה לנשמה שנקראת 'אברם' כדאיתא בזוה"ק, "לך לך מארצך וממולדתך וכו' אל הארץ אשר אראך".

בס' זיו המנהגים (להרב יהודה דב זינגר רב גבעת שמואל, חודש תשרי עמ' קנג) כתב: "בשם גדול אחד שמעתי שאחז"ל בפרקי אבות בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם, נמצא לפי"ז שחיי בני אדם נקראים עד צ"ט שנה, וצא וחשוב שמלת "השמים" בגימטריא 395 ומלת "הארץ" היא 296, לפי"ז מלת השמים יתירה ממלת הארץ ב-99, וזה שאנו מאחלים: למען ירבו ימכם שתאריכו ימים ושנים עד סוף וגבול השנים שנקראים חיים, כימי השמים על הארץ, ממה שהשמים יתירים על הארץ דהיינו עד מאה שנה בבריאות הגוף והנפש".

ומסופר שפעם אחת בבית מדרשו של הגר"א, ילד אחד דרך ברגלו על ציציות של הגאון בלי משים, ולא יכול הגאון להוציאם מתחת רגלו, פנה הגאון אל הילד ואמר: 'ילד יקר שתחיה עד מאה שנים, אבל אנה שחרר מתחת כף רגליך את ציציותי, וכך הוה שחי עד מאה שנה. [וראה בס' שרגא ליחזקאל עמ' קכ"ט על ברכה כזו מבעל היריעות שלמה] בצוואת הגאון רבי עקיבא אייגר זצ"ל (נדפס בס' צוואת הגאונים וורשא תרל"ה) כתב באות ב'

(מתורגם מיידיש): "אם אגוע לאחר מאה שנה, יודיעו את פטירתי בעיתונים עם הערה שהריני מבקש את תלמידי וחברי ללמוד במשך השנה הראשונה כל יום ויום פרק א' משניות לזכות את נשמתו וכן ביום היא"צ בכל שנה ושנה. [יום היא"צ י"ג תשרי, ונלב"ע בן ע"ז שנים].

וצ"ב מדוע אמר אם אגוע לאחר מאה שנה, הרי בדברי צוואתו לכאור התכוין לכל גיל שיפטר מן העולם ולא דווקא לגיל מאה? אלא י"ל שייחל לעצמו שיגיע למאה שנה.

מיקום הבאר שחוגגים אצלה בני ישמעאל

בלשונם 'באר זמזם'. וראה שכ"כ באבן עזרא. וידוע שיש מקום בעיר מכה המקודשת למוסלמים שחוגגים שם, ומסורת בידם שזו הבאר, ונקראת באר זמזם. [ראה מסעות רבי יעקב ספיר ס"י טו] וא"כ סובר מדרש זה והאבן עזרא שבאר זו לא היתה בא".

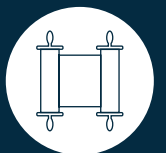
ונראה לומר שזה כוונת המשורר "ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי", שחוף מהחרוז, גם ברכה היא שנזכה לשנה הבאה בל"ג בעומר לראות את רבי שמעון בתחיית המתים.

”עַל כֵּן קָרָא לְבְאֵר בְּאֵר לַחֵי רֵאִי” (בראשית ט"ז, י"ד)

במדרש בראשית זוטא: "באר לחי רואי יש אומרים שהוא מענין 'ואמרתם כה לחי' (שמואל א' כ"ה, ו) שטעמו - לשנה האחרת, שישמעאל ובניו היו חוגגים באותה הבאר בכל שנה ושנה, בשביל הנס שנעשה לאמו שם, וכשנפטרים מן החגיגה היו אומרים אלו לאלו "כה לחי", כלומר כך כמו שאנו שמחים עכשיו ואוהבים זה את זה ושלמים, כך לשנה הבאה. ועד היום הזה בני ישמעאל חוגגים אצל אותה הבאר והיא נקראת אצלם

- מהו היסוד שעליו עמדה מידת החסד של אברהם אבינו?
- מהו פשר ריבוי ההבטחות של הקב"ה לאברהם על זרעו?
- כיצד לא הושפע לוט מאברהם אבינו וממעשי החסד שראה בביתו?
- מי היה לוט, כופר ובעל תאוה, או אדם בעל מסירות נפש?

השאלות
בפרשת
השבוע

הכותב ס"ת ודילג על כמה מילים וכשבא להשלים את החסר והוצרך למחוק את המילים שכתב גילה שמופיע בהם שם ה'. מה יעשה?

חמישה טעמים לאסור קדירת השם • קילוף השם • מתי מותר לתת להמיקל • הוראת הגרמ"ש קליין שליט"א לחלק בין קלוף לכתבה על מקום

שנהגו הסופרים לקדור את השם עם כמה תיבות או פסוק שלם, ומניחים תחתיו מטלית להשלים החסר, ומורו הר"א ברודא הניח על מנהג ודוקא כאשר יש פסול בשם עצמו, אבל אם אין השם מיותר, אסור לקדור, וכ"ד היעב"ץ והחת"ס לחלק בין היכא שהשם עצמו כשר אלא שרוצה לקדור משום שלא הניח רווח פרשה, שבציוו זה דבר הרא"ש וזוה אסור לקדור, אבל כשהשם עצמו נכתב שלא כתקנו מותר לקדור, ואף שרבנו יהודה בן הרא"ש אסר גם כשכתב שם מיותר, וכתב החת"ס שזהו רק כשמשאיר מקום השם נקוב שיהיה ניכר לעולם בזיון שם הקודש הנקדר, וסיים חת"ס שיש לקדור עם עוד איזה תיבות שיהיה נקרא עמהם, וכ"כ הקסת הסופר (סי' י"א ס"ח) דמקום שנוהגים לקדור יש לקדור עם עוד תיבות, ודוקא אם הפסול בשם עצמו, ובמקום שאין מנהג אין להתיר גם בשם מיותר, וכתב בלשכת הסופר ע"פ הירושלמי לגבי תליית שם הקודש ומילים בין השורות שג' תיבות תולין, וכ"כ הגדולי הקדש להתיר בג' מילים. אך דקדק מו"ר שליט"א מדברי החת"ס שכתב לחתוך ויקרא שם בשם השם.

דין הקלוף

לענין קלוף השם ע"י הסרת שכבה דקה מן הקלף עם השם בשלמות, דעת המהרלב"ח והש"ך דלהרא"ש שאסור לקדור, כ"ש שאסור לקלוף שיש בזה יותר בזיון השם וקרוב למחיקה. והמג"א (סי' ל"ב ס"ק כ"ו) בשם מהר"י הנלוו כתב דאף הרא"ש שאוסר לקדור מתיר לקלוף, אך כתב המג"א שאסור לכתוב תיבת חול על מקום הקלוף כיוון שכבר נתקדש ע"י השם. הבית יוסף שם מביא שהתשב"ץ (ח"א סי' קמ"ט) כתב שאין לקלוף שמא לא תהיה הקליפה שלמה ויבוא לידי מחיקה, וכ"כ בנו הרשב"ש סי' קס"ה וז"ל רע עלי המעשה ליכנס בספק שמא יחתוך את השם לשניים עכ"ל, (ושם כתב שאביו התיר לחכם אחד לקלוף וצ"ע), והתשב"ץ סיים שאינו מוחה ביד הסופרים הנוהגים לקלוף כיוון שהוזכר בסמ"ק.

ההוראה בעניין קלוף

להלכה הקסת הסופר (סי' י"א ס"א) אוסר לקלוף, כמו כן אם קלף כתב שאסור לכתוב תיבת חול על מקום השם שנתקדש, והקול יעקב סי' רע"ו כתב שמנהג בגדד לקלוף, וכן הקל גם לכתוב על מקום השם. ובני אשכנז נוהגים איסור כהקסת הסופר. ויש לדון אם הנוהגים איזור ואירע פסול בשם ביריעה של ספר תורה אם מותר להם לתת לאדם הנוהג כהקול יעקב לקלוף.

הוראת הגרמ"ש קליין שליט"א מתי המחמיר מותר לתת למיקל

בזה מחלק מו"ר הגרמ"ש קליין שליט"א (שם שיעור ס"ב) את הדין בסכין חריפה וחדה, דבר האסור בהחלט מן הדין אסור לתת לנוהג כהמתירים לעשותו, כיון שלפי מנהגו הדבר אסור יש בזה גם לפני עיוור, והדבר נוהג לכל מקום שנחלקו מרן המחבר בשולחן ערוך והרמ"א כשאחד מחמיר והשני מקל אסור לנוהג כמחמיר לתת לנוהג כמיקל. אע"פ כן בנדון הקלוף בשמות הקודש כיון שאין הקלוף עצמו אלא שמא יבוא למחיקה, ועוד שגם התשב"ץ בעצמו כתב שלא מיחה ביד המקילין, א"כ יש לנו להקל לתת למיקילין לקלוף.

אך כל זה לענין הקלוף עצמו. אך לענין לכתוב עליו תיבת חול שהנוהגים לכתוב ע"פ הקסת סופר אוסרים, בזה כתב מו"ר שלא יועיל לתת למיקילין כהקול יעקב, כיון שאין האיסור בקלוף בעצמו אלא שאסור להשתמש במקום הקלוף שנתקדש לדבר חול, והוסיף לצדד שאף אחר שכתבו יש חיוב על הנוהג כהקסת לגרור תיבות אלו מן הס"ת שלו. הרי זכינו בעזרה ש"ת ללמוד יסודות גדולים בהוראה, אך כמובן שבכל מקרה יש לעשות שאלת חכם, וחלילה להורות לעצמו בדיני שמות הקודש החמורים.

דנו הפוסקים בספר תורה שהחסיר כמה מילים וכתב אח"כ, שצריך למחוק את מה שכתב כדי להשלים את מה שהחסיר, מה יעשה אם בהמשך הכתיבה יש שם קדוש שאסור למחוק, האם יגנוז את כל היריעה, או שיכול לקדור את השם, כלומר לחתוך את הקלף שכתוב בו את השם ולהדביק מטלית תחתיו, ואם נאמר שאסור לקדור את השם האם מותר לקלוף את השם ע"י אומן שיוודע להסיר קליפה דקה בעזרת סכין חד, ולחתוך את כל השם בשלמות מן היריעה בלי למחוק את השם, או שאסור?
שאלה נוספת: כאשר נפסל השם הקדוש, כגון שנדבקה אות לאות באופן הפוסל ויש בו איסור מחיקה, האם מותר לקדור או לקלפו כדי שלא יצטרך לגנוז את כל היריעה?

תחילה נבאר אם יש ללמוד דבר זה מגמרתנו (דף קב: וקג:) שכתוב בגנות המלכים הרשעים אחז ומנשה שהיו קודרים את האזכרות מספר תורה, מבואר שיש איסור לקדור שמות, אכן רש"י פירש (בדף קב) 'קודר אזכרות מוחק שמות שבתורה, ופירש לשון 'קודר' מחטט ונוקר', וכתוב באחז שהיה כותב שם עבודת כוכבים תחתיה, ויתכן שבגלל זה פ"י שמחק ולא חתך את הקלף, כיון שמשמע שהיה כתוב על הקלף שמות עבודה זרה. והב"ח ר"ס ער"ה כתב, שיש לפרש שחתך גוף האזכרה בסכין, אבל כשחותך סביב הקלף יתכן שמותר, וסיים שלכתחילה אין לעשות כן. היעב"ץ כתב (בסי' קנ"ג) וז"ל: 'אין

ראיה והוכחה, כי הם קדורו האזכרות הקדושות מתוך ס.ת הכשר, וכתבו במקום האזכרה שם ע"ז להכעיס ולהקניט, שהוא ודאי מרד שאין למעלה ממנו, משא"כ בקודר מפני הכרת, כדי לתקן ס"ת כהלכתו ולהניח השם בקדושתו, היה נראה שמצוה היא כ"ו עכ"ל.

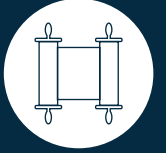
דעות הפוסקים בקדירת שמות

בדין קדירה נחלקו הראשונים: דעת הרא"ש ובנו רבי יהודה בתשובה לאסור, ודעת הרשב"ץ להתיר, הובאו בבית יוסף סוף סי' קע"ו, עוד כתב הבית יוסף בשם הר"י אסכנדרני שהרמב"ם בתשובה התיר לתקן ע"פ מסכת סופרים, שאם נתקלקל השם מחטב את השם, והט"ז פ"י 'מחטב' שהכוונה לקדור, אך בשו"ת נחלה ליהושע [לגאון קדמון] (סי' לג) פ"י שהכוונה לקלוף את השם, וכן הביאו השי"י כנסת הגדולה.

חמשה טעמים באסור קדירה

בטעם האיסור בקדירה האריך מו"ר הגרמ"ש קליין שליט"א בספרו שאלת משה שערי הכתב (שיעור ס"א, עומד לראות אור) ונבאר בתמצית ובקצרה חמשה טעמים בזה:

- א. משום זלזול ביריעה שנשאר בה נקבים, כן משמעות הרמ"א והלבוש, אך המהרלב"ח והש"ך שם דחו טעם זה.
 - ב. משום בזיון השם הקדוש, ש"ך בשם מהרלב"ח.
 - ג. משום שנחשב מחיקת השם, חת"ס סי' רס"ד.
 - ד. משום הורדה מקדושה, חת"ס שם.
 - ה. כיון שהשם קידש את כל היריעה ואסור לחותכו ממנו, בני יונה (ער"ה ס"א ורע"ו ס"ג) וכן מוכח מהחוות יארד (סי' ט"ז).
- הרמ"א אוסר לקדור והט"ז (רע"ו סק"ז) כתב שנהגו לקדור, והבני יונה כתב

האם בזמננו יש עדיפות להדלקת נרות שבת בשמן זית? האם מותר לנגוע במוקצה בשבת? והאם מותר לנתק בשבת תקע של מכשיר פבווי?

במה מדליקין נרות שבת?

- מצוה מן המובחר להדליק נרות שבת בשמן זית, ובפתילה של פשתן, צמר גפן וכדומה; מפני שהם דולקים כראוי ואורם זך וצלול. ויש אומרים שהנרות המוצקים שבימינו עדיפים אף משמן זית.
- מנהג בני אשכנז 'להבהב' את הפתילות לפני ההדלקה; ויש אומרים שבנרות שבזמננו אין תועלת בהבהוב ואין צורך בה.
- המנהג בכל מקום - ויש אומרים שהדבר חובה! - להדליק לשבת דווקא נרות, ולא לצאת ידי חובת ההדלקה בתאורת החשמל, אך ראוי להדליק גם את תאורת החשמל לכבוד שבת.
- חכמינו ז"ל גזרו שלא להדליק נרות שבת בפתילות מסוימות, משום שאין דולקות כראוי, וקיים חשש שיעברו בשבת על איסור 'מבעיר' כדי לשפר את האור.
- נר פסול שיעברו והדליקוהו יחד עם נר כשר, ושני הנרות מונחים בחדר אחד - נחלקו הפוסקים אם מותר לכתחילה להשתמש באור, מחמת שיש שם נר כשר; או שניתן להקל רק לצורך שבת.
- פתילה פסולה שכרכו אותה עם פתילה כשרה, ויצרו מהן פתילה אחת - אם הכוונה בכריכתן יחד היא שהפתילה תהיה עבה, אסור להדליקה לשבת אף אם הפתילה הכשרה מהווה רוב בתערובת.
- חכמינו ז"ל גזרו שלא להדליק נרות שבת בשמנים מסוימים, מחשש שיעברו על איסור 'מבעיר' כדי לשפר את האור. ואם עברו מיעוט שמן פסול ברוב שמן כשר - ניתן להדליק בתערובת.

איסור 'ביטול כלי מִהֵיכָנוּ'

- חכמינו ז"ל תיקנו שלא להניח בשבת דבר מוקצה על גבי דבר המותר בטלטול, ואיסור זה מכונה: 'ביטול כלי מִהֵיכָנוּ', כלומר, ביטול כלי מסוג השימוש שהיה מוכן (- ראוי) לו קודם לכן.
- כלי המיועד להניח בו מוקצה אשר אין בו מוקצה, כגון פח אשפה ריק - יש אומרים שמותר להניח בו מוקצה; ויש אוסרים, אך אף לדעתם יתכן שניתן להניח פסולת בפח אשפה שיש בו פסולת שעדיין ראויה לשימוש, כגון צלחות וכוסות חד פעמיים.
- חפצי מוקצה אסורים בטלטול בלבד, אבל הנגיעה בהם מותרת. ויש אומרים שלצורך המוקצה עצמו אסור אף לנגוע בו, אך יש מתירים, וכן הלכה.

עשיית שינויים במתגים ובשעון שבת

- שעון שבת המחובר לזרם החשמל ומכוון להפסיק את זרם החשמל - לדעת פוסקים רבים אסור לערוך בו כל שינוי בשבת, בין על מנת להקדים את שעת הפסקת הזרם, ובין על מנת לאחרה.
- הוצאת תקע מן השקע בשבת, או העברת מתג החשמל למצב כבוי, בשעה שזרם החשמל אינו פועל - נחלקו הפוסקים אם יש בהן איסור 'סותר'.

הלכות שונות

- כתוב בתורה במצות השבת: "וביום השְׁבִיעִי תִשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ", ודרשו חכמינו ז"ל שאדם מצווה שכל בעלי החיים שבבעלותו ישבתו בשבת ממלאכה.
- אדם יכול להפקיר את נכסיו באמירה, וכל הקודם - יכול לזכות בהם. ונחלקו הפוסקים: יש אומרים שצריך להפקיר בפני אדם אחד לכל הפחות; וכן פסק השולחן ערוך.
- לדעת רוב הפוסקים, ניתן להקנות חפץ לגוי במעשי קנין שפעולתם בחפץ עצמו, דהיינו: משיכה, מסירה, או הגבהה; בהתאם לסוג החפץ ומיקומו. ויש אומרים שניתן להקנות בכסף.